

A

DEBRECENI

M. KIR. KÖZÉPISKOLAI TANÁRKÉPZŐINTÉZET

GYAKORLÓ GIMNÁZIUMÁNAK

ÉVKÖNYVE

AZ 1942—43. ISKOLAI ÉVRŐL,
A FENNÁLLÁS HETEDIK ESZTENDEJÉBEN.

KÖZZÉTETTE

Dr. JAUSZ BÉLA

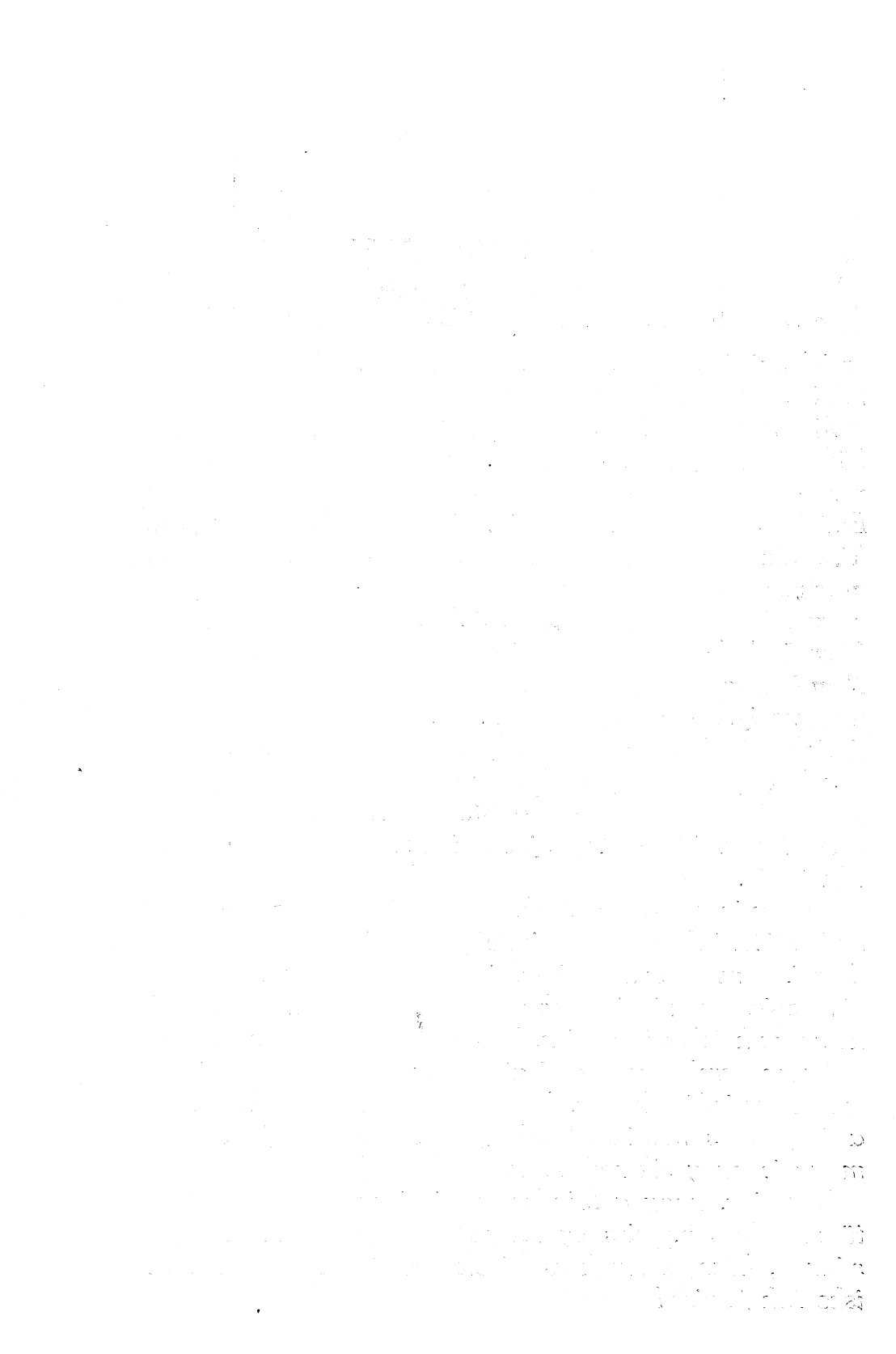
tanügyi főtanácsos,
igazgató.

DEBRECEN, 1943.

KIADTA AZ INTÉZET IGAZGATÓSÁGA
SIMONYI-ÚT 12.

TÁVBESZÉLŐ: 32—48 SZ.

Dr. Szily Kálmán.

A tisztelet és a hála szavaival búcsúzik iskolánk fennállásának hetedik esztendejében attól a kulturpolitikustól, aki 1936-ban legfőbb megvalósítója volt a debreceni gyakorló gimnáziumnak.

Dr. Szily Kálmán munkásságát és érdemeit az alkotások egész sora jelzi, fáradhatatlan szellemének és messzetekintő elgondolásainak életet öltött termékei jelentős tényezői a magyar művelődésnek. — Szerénytelenségnek látszik, ha azt a férfit, aki államtitkári működése alatt oly sok és hatalmas alkotással tette nevét emlékezetessé, egy vidéki iskola évkönyve ünnepli. Való igaz, hogy mi nem fejezhetjük ki tiszteletünket és hálánkat sem fényes rendjelekkel, sem megtisztelő címekkel vagy oklevelekkel, de azért illő reverenciával mi is helyet kérünk azok sorában, akik nyugalomba vonulása alkalmával köszönteni óhajtják a magyar kultúra hosszú időn keresztül működött egyik legfőbb irányítóját. Nem azért, mert ezzel teljesítette be a tanárképzésről szóló törvény ide vonatkozó rendelkezéseit az államtitkár-adminisztrátor, hanem azért, mert a magyar kultúrpolitikus a színmagyar Alföld színmagyar tanári utánpótlásának megadta a lehetőséget arra, hogy olyan lelki vértezettséggel induljon ifjúságunk szent jövődjéért vívandó harcra munkájába, mint amilyenre a mai idők megnövekedett nemzeti feladatai és pedagógiai követelményei szerint elengedhetetlenül szüksége van.

Dr. Szily Kálmán azt az alföldi lelket istápolta ezzel az intézménnyel, amely lélek oly sok hiányt látott és annyi mellőzést szenvedett a múltban, s amely alföldi lélek minden megnemértő gáncsoskodás ellenére is egyik legfőbb erőssége nemzeti létünknek. S ha nem is tudta valóra váltani a közbejött háborús viszonyok miatt elgondolásai betetőzését, az intézet mintaszerűen berendezett végleges otthonát, — pedig így számunkra lényegesen nagyobb erőfeszítést jelent a nevelői feladatok meg-

valósítása, — megnyugtathatja az a tudat, hogy nem a falak teszik az iskolát, hanem az a szellem, amely az iskola munkásait eltölti. Ezt a szellemet pedig formálja, edzi és erősíti az a hivatástudat, amelyre az intézmény és annak létrehozója elkötelezi őket, és az az ősi erő, amely török-tatár dúlások után, egy idegen célú hatalmi politika ellenére is újból az ősi fajta kezére adta a nagy magyar rónaságot, és magába szív, magába olvaszt nosztalgiás révülettel, de józan valóságérzéssel is mindenkit, aki erre a szent rögre áll és azon megveti lábát.

Tisztelgő búcsúzásunk az az ígéret: elkövettünk mindent, hogy Dr. Szily Kálmán — ránk is gondolva — elmondhassa: „Exegi monumentum.“

Dr. Pap Károly.

Nemcsak Dr. Szily Kálmán államtitkár úrtól kellett búcsút vennünk ebben az esztendőben, hanem a három alapító közül a másodiktól is, Dr. Pap Károly egyetemi ny. r. tanár úrtól, a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet elnökétől.

Az egyetemi tanár tudós és nevelői pályájának, nagy érdemeinek méltatása nem a gyakorló gimnázium feladata; ezt bizonyára megtették azok a testületek, melyek úgyszólván két emberöltőn keresztül érezték buzdító és példaadó munkásságának hatását. S ha itt mégis említés történik eredményes munkájának ez integráns részéről, ezt azért tesszük, mert teljes személyiségének felrajzolásához elengedhetetlenül szükséges éppen a tudós és köznevelő munkájának méltatása annál is inkább, mert a tanári testület tagjai közül nem egynek volt már az egyetemen vezető professzora.

Mi azonban első renden a Tanárképzőintézet elnökét láttuk és látjuk benne, azt a férfiút, aki elnöktársával a tanárképzésről hozott 1924. évi XXVII. tc. óta állandóan iskolánk felállításán fáradozott, s akinek e törekvéseit az 1936. szeptember hó 10-én kelt 36.565/1936. V. 1. sz. miniszteri rendelkezés eredménnyé, élő valósággá érlelte. Egyik alapítóját és első elnökét tiszteli benne az intézet, aki soha sem szűnt meg féltő gondadal és körültekintő szeretettel istápolni az iskola minden érdekét. Nagy és sok irányú elfoglaltsága mellett is mindig talált időt arra, hogy kifelé hathatósan képviselje az intézményt, befelé pedig jóakarató érdeklődésével és bölcs tanácsaival irányítsa a fejlődés menetét. Állandó személyes kapcsolatban állott az intézettel, élénk figyelemmel kísérte az intézet munkájának minden mozzanatát s gyakran tüntette ki az intézetet látogatásaival.

A közvetlen feljebbvaló bölcs és tapintatos irányításán kívül hálásan emlékezünk meg azokról az indításokról is, amelyeket emberi tulaj-

donságaival gyakorolt. Mindig a legmesszebbmenő jóindulatot tanúsította irányunkban, törhetetlen és gyökeres magyarságával, finom modorával, udvariasságával és lekötelező figyelmével példaképen állott a jövő tanárnemzedéket alakító kar előtt.

Most, amikor az év elején történt személyes búcsúzás után Évkönyvünk hasábjain is búcsút mondunk első elnökünknek, tiszta szívből ismétljük meg akkori jókívánságainkat: tartsa meg az Isten sokáig erőben, egészségben családja és tisztelői örömeire, s nem utolsó sorban azért, hogy megérhesse szeretettel gondozott iskolájának teljes kivirágzását, végleges otthonba költözését és ott remélt, újabb irányú fejlődését.

*Vita a latin nyelv körül az első középiskolai törvényjavaslat tárgyalásakor.**

Ez év májusában volt hatévtes évfordulója az 1883. évi XXX., vagyis az első magyar középiskolai törvénynek.

Régebben is hoztak eleink törvényeket közoktatásunkról, de azok nem tárgyalták a középiskolát szervesen, nem is alakult ki még akkor általános vélemény a középiskolák döntő fontosságú nemzeti jelentőségéről. A Ratio Educationis-ok és a Bach-kori Entwurf viszont, amelyek a középiskolával behatóbban foglalkoznak, nem törvények.

Az 1883. évi XXX. törvénycikk tehát mint kultúrtörténeti mozzanat is jelentős a magyarság életében. A középiskoláról hozott első törvény bizonyossága annak, hogy elérkeztünk szellemi és belső társadalmi fejlődésünkben ama fázishoz, amikor már szerves, öntudatos felfogás alakulhatott ki arról, hogy mi az a művelődési eszmény, amely felé vezetnünk kell ifjainkat, mi azoknak az ismereteknek köre, amelyekkel ez az eszmény elérhető, milyen legyen a középiskolai tanárok kötelező képzése, végül milyen legyen a viszony az iskolai nevelés és magasabb nemzeti érdek között. De jelzi ez a törvény azt is, hogy a nemzetben már tisztult formában élt a vezető középosztálybeli réteg szükségének tudata, és hogy ezt a réteget a nemzeti élet folytonossága, mindinkább való kiteljesedése érdekében a lehető legjobban ki kell nevelni.

Bármennyire csábít is itt az alkalom, hogy első középiskolai törvényünket beállítsam abba a történeti folyamatba, mely 1848 és 1867 után, azok eszméinek segítségével elvezetett minket a megifjodott nemzeti állam egységének kialakulásához, amely egységes nemzeti állam már szükségszerűen igényelt egységes elgondolást és a valóban mutatózó nemzeti érdekek szerint kinevelendő vezető társadalmi réteget, — mégis e törvény kultúrtörténeti méltatását mellőzve, ez alkalommal szaktárgyam szűkebb körében megmaradva, a latin nyelv szempontjából vizsgálom azt a heves forrongást, mely a törvényjavaslat végső formába öntését megelőzte.

A vitatkozások valamely eszme szolgálatában mindig élesen kirajzolják a felfogások körvonalait és tartalmát, ötleteket vetnek fel, tisztázanak helyzeteket és megoldásokat.

Az 1883. évi XXX. törvénycikk javaslatát is széles kiterjedésű országgyűlési vita kísérte törvényre emelkedéséig mind a képviselőházban, mind a főrendiházban.

* Május 7-i módszeres értekezleten tartott felolvasás.

A törvényjavaslat szerint a középiskolai oktatás kettős ágazatban folya: a latin-görögös gimnáziumban és a klasszikus nyelvek nélküli reáliskolában. A gimnázium képesítene a tudományegyetemre és műegyetemre egyaránt, a reáliskola csupán a műegyetemre, a tudományegyetem egyes fakultásaira csak akkor, ha a reáliskolát végzett ifjú latin és görög nyelvből kiegészítő vizsgálatot tesz.

A hivatalos javaslattal szemben az ellenzéki képviselők — a függetlenségi párt — egy csoportja Herman Ottóval az élükön különvélemény elnevezéssel másik javaslatot terjesztett a képviselőház elé. Ebben a hivatalos bifurcatióval szemben az egységes középiskola létesítése mellett szállott síkra, mely egyformán képesítene mind a tudomány-, mind a műegyetemre.

A didaktikai vita legfőképpen a klasszikus nyelvek szerepe körül forgott, és a két fenti javaslattal kapcsolatban különféle felfogás-árgyalatok jutottak szóhoz a tárgyalás folyamán.

Voltak, akik a latin nyelvet ki akarták terjeszteni a reáliskolába is, mely akkoriban csak pár évvel azelőtt lett nyolcosztályossá.

Mások meg akarták szüntetni a reáliskolát. Általában a gimnázium és reáliskola hívei között heves az összecsapás, az egység, és a bifurcatio elve éles harcot folytat egymás ellen.

Ismét mások a klasszikus nyelveket, főleg a görögöt, a gimnáziumból is ki akarták vetni, illetőleg szűkebb térre szorítani.

Végül voltak, akik a túlterhelés vádjával illették a középiskolát, s ezt a vádat jelentős mértékben a latinra hárították.

E különféle felfogások vallói a legfeszültebb légkörben mondták el véleményüket, s ma szinte alig is értjük, hogy középiskolai törvényjavaslatnak csupán általános tárgyalásán hatvanegy szónok beszélt, egyik-másik negyedfél óra hosszat is. Az országgyűlési naplók sárgult lapjairól még ma is hevít az a fel-felcsapó szenedvény, mely a szónokok szavait fűti. Viszont meg kell állapítani, hogy a vita leglángolóbb, legszenedvényesebb összecsapásai nem a szorosabb értelemben vett pedagógiai, hanem felekezeti és nemzetiségi téren tomboltak.

A javaslat hivatalos előadója Szathmáry György tanár, képviselő, kultuszminiszteriumi ügyosztályvezető volt. Utána Trefort Ágoston kultuszminiszter fejtette ki a törvényjavaslat alapelveit, s a tárgyalást bevezető, valamint bezáró beszédében a tökéletes hozzáértés, tájékozottság szónoki mestervívó fegyverzetében küzdött a javaslat érdekében a szenedvényesen felvonult ellenzékkel szemben. A hivatalos állásfoglalást Szathmáry és Trefort felszólalásai alapján ismertetem.

A különvélemény vallói egységes középiskolát kívántak, mégpedig olyformán, hogy sem az akkori gimnáziumot nem tartották jónak, sem a reáliskolát, hanem a középiskolának új, harmadikféle típusát követelték, ez lett volna az egységes középiskola.

Szathmáry György e felfogással előadói beszédében így száll vitába: „Ami pedig a javaslatnak alapját illeti, melyre az egész szerkezet fektetve van, a középiskolai dualismus: a gymnasium és reáliskola.” — „A különvélemény megtámadja a középiskolai dualismust...; mondja, hogy míg a gymnasium és reáliskola különben is csak abban különbözik egymástól, hogy míg a gymnasiumban a holt nyelvek, az óclassical nyelvek, addig a reáliskolában a modern nyelvek taníttatnak; így ezen megkülönböztetés a különvélemény szerint erőszakolt, mesterkélt, nem

alapos, és egyéb különbség nem lévén különben is a középiskola két neme közt, az megszüntetendő.”

Szathmáry rámutat a továbbiakban, hogy a különbség a két iskola-fajta között nem csupán a klasszikus nyelvek tekintetében van, hanem a reáliák tanításának különböző mértékében is, tehát az egységesítést nem lehet csak a klasszikus nyelvoktatás kompromisszumával megvalósítani. A külföldi egységesítő törekvésekről az a nézete, hogy „adhuc sub iudice lis est”. — „Az egységes középiskola a mostani viszonyokkal szemben, vagy legalább úgy, amint a különvélemény szerzői contemplantják, ugrás volna a sötétbe és mindenesetre experimentum volna, melynek eredményeit nem volt alkalmunk sehol látni. Ha tehát experimentálásról van szó, inkább engedjük másoknak át az experimentálást, és mi inkább a mások kárán tanuljunk.”

Trefort Ágostonnak a leghatározottabb állásfoglalása volt az egységes középiskolával szemben s még a gondolatát is elvetette. A törvényjavaslat előadója óvatosan csupán csak azt mondta az erre irányuló törvényekről: sub iudice lis est, vagyis szerinte a felfogások még nem kristályosodtak ki teljesen, Trefort Ágoston azonban egyenesen kijelentette, hogy meggyőződése szerint a kérdés már eldőlt, a jelenkori kulturális és közgazdasági élettel az egységes középiskolai típus össze nem egyeztethető, az „egységes középiskola — mondotta 1883 márc. 5-i képviselőházi beszédében — lejárt eszme, mely nem fog új életet nyerni, kivéve oly államban vagy társadalomban, mely munkaorganizációt s új kasztrendszerrel fog behozni”.

Az ellenvéleményből nem derült ki pontosan, miképpen képzelik el az egységes iskola tantervét, de a miniszter érveléséből és cáfolataiból az tűnik ki, hogy a vita lényegében a klasszikus nyelvek körül forgott.

Erre vonatkozik Herman Ottó egyik felszólalásának következő részlete: „Én a latin nyelvnek jogosultságát a középtanodában onnan származtatom, hogy a mi kulturánk fejlődése ezzel a nyelvvel kapcsolatos és bizonyos hivatáskörök ehhez a nyelvhez nyulni kénytelenek, s én annak *facultativ tanítását* a középtanodában kívánom és óhajtom.” — „Mert tudni kell azt, hogy ez a latinismus és ez a graecismus, mely még most is sokféleképp uralkodik, egy régi maradvány; ez csak akkor élvezte nagy tekintélyét, amikor a tudományos férfiak a maguk külön latin és görög álláspontjáról lenézték az embereket.” — „Én jó oktatást és műveltséget latin és görög tudás nélkül tudok képzelni. Ez is az egységes középiskola mellett szóló érv.”

A miniszter idézett beszédében feltette a kérdést a különvélemény íróihoz, hogy pontosan határozzák meg, milyennek képzelik el az egységes középiskolát: „legyen gymnasium egy classicus nyelvvel, legyen reáliskola latin, francia nyelvvel?”

Az utóbbi elgondolásra vonatkozólag Trefort mindjárt határozottan kinyilvánította felfogását: „a latin nyelvvel ellátott reáliskola már el is van ítélve”.

Ezt a kijelentését a következő eszmemenettel okolja meg:

Az életfelfogásnak kétféle iránya, a humanisztikus és a realiztikus, mindennapos tapasztalat. Ennek megfelelően a nevelésben is kétféle irányzat kíván érvényesülni és az életfelfogások megoszlása értelmében mindkét irányzatnak megvan a maga jogosultsága. Éppen ezért

„okos emberek“ nem állítják ellentétbe a két nevelési irányzatot, annál kevésbé, mert ami az általános műveltséghez tartozik, az mindkét iskolatípusban megvan és megmarad, csak azokat az elemeket nem szabad összekeverni, amelyek az iskolatípusok vezérjellegét adják. A gimnázium ennél fogva nem hagyja ki tantervéből a matematikát és természettudományokat, a reáliskola sem az általános műveltséghez tartozó tárgyakat. „De összezavarni nem kell a két iskolát — mondja a jobboldal élénk helyeslése közben —, mert az összezavarással nem érzük el a célt sem az egyik, sem a másik irányban. S azért a reál-gymnásium oly amphibiium, melyet én nem tudok pártolni.“

Fölmerült a képviselőházi vita folyamán az egységes középiskolának olyan formája is, mely csak részben teremtené meg az egységet, akképpen, hogy a középiskola alsó négy osztályában volna csak egységes, és csak a felső négyosztályos tagozata ágazzék kétfelé a mérkőző életfelfogások szerint.

Trefort ezzel a közvetítő javaslattal szemben is a leghatározottabban állást foglalt. Okoskodásának szokrátessi formája van. Vagy van szükség az elágazásra, vagy nincs. Ha nincs, akkor beszélni sem kell róla. De ha van szükség a bifurcatorra, akkor a félmunka nem vezet sikerre, mert mindkét iskolatípus elveszíti a jellegéhez tartozó tervszerűséget.

A gimnázium nem hagyhatja el az alsó tagozatban a reáliskola felső tagozatába szándékozó tanuló kedvéért a latin nyelvet, a reáliskola alsó tagozata nem hagyhatja el hasonló okból a francia nyelvet, mert ha azt akarjuk, hogy mindkét nyelvben valamelyes eredményt érhessünk el, akkor azokat korán kell elkezdni. Természetes az is, hogy más-ként kell mérni a többi tantárgyat is az egységes tagozatban. Bizonyos tantárgyakból kevesebbet kell adni az alsó fokon a reáliskola felső tagozata miatt a gimnáziumi tanulmányok rovására, más tantárgyakból meg többet kellene követelni a gimnázium kedvéért, pedig erre a fokozottabb mértékre a reáliskola felső tagozatának semmi szüksége sem volna. Sőt vannak tantárgyak, melyeket feleslegesen tanulna négy osztályban a gimnáziumi tanuló is, a reáliskolai tanuló is. Így pl. a latint a reáliskolai tanuló, a franciát a gimnáziumi. Mivel ezeket a felső tagozatban már többé nem tanulja, a nyom nélküli feledés martaléka lesz. Viszont amire akár a gimnáziumban, akár a reáliskola felső tagozatában erősebben volna szüksége, azt az alsó tagozatban éppen az egységre való tekintetből véghezvitt anyagredukálás miatt nem alapozhatná meg megfelelő elmélyedéssel.

Tehát mindkét iskolai típusnak csak árt, ha az élettől elvonatkoztatott egység kedvéért összezavarnák az iskolatípusok jellegéhez tartozó tantárgyakat, vagy azok tanításának mértékét.

Ebből a vázolt felfogásból is kitűnik, hogy Trefort az egységes középiskolának semmiképpen nem híve, sem úgy, hogy a középiskola mindvégig egységes legyen mind a nyolc osztályában, sem úgy, hogy csak az alsó tagozat legyen egységes.

De következik e felfogásból az az erőteljes igenlés is, hogy a reáliskolákat a gimnázium mellett nagyon is szükségesnek tartja.

Önérzettel mondja egyik beszédében, hogy „a nyolcosztályú reál-tanoda az én személyes művem“.

A középiskolai javaslat tárgyalása közben ellenzéki oldalon kifogásolták a reáliskolára vonatkozó részt, mert ezt a típust feleslegesnek mondották. Trefort miniszter védelmére kel a terjedni kezdő újfajta iskolának. „A modern élet — így érvel — két áramlatban megy; vannak pályák, ahol tökéletes gymnasialis oktatás szükséges, vannak ismét más pályák, hol ez felesleges. A modern nyelvekkel a műveltség igen magas fokát el lehet érni. Én tehát nemcsak fenntartandóknak tartom a reáliskolákat, de meg vagyok győződve, hogy a dolgok sohasem fognak akként fejlődni, hogy ne legyen kétféle iskolára szükség. Lesznek, classicus irodalommal összekötött iskolák, és lesznek olyanok, melyek a matematikán és a modern nyelveken alapulnak.“

A reáliskolák fenntartása mellett történeti érve is van, mert szerte elhagyásával megtörne az újabbkori iskolafejlődés történeti vonala és visszaesnének abba a korba, amikor csak a classicus nyelveknek tulajdonítottak képző erőt. Ő jól tudja, hogy műveltség tekintetében a görögök és rómaiak „unokái“ vagyunk, de mai műveltségünkben ezen az elemén kívül ott van a kereszténység is és az egyes népek nemzeti műveltsége is. Éppen ezért a társadalom bizonyos részének és egyes pályáknak nincs már feltétlen szüksége a klasszikus nyelveken alapuló iskolázottságra.

Érdekes kifejezése van a miniszternek a reáliskola megszüntetésére irányuló törekvésről. Azt mondja: „a reáliskola eltörlése igazi államcsíny lenne“.

A reáliskola védelmére Trefort sokféle érvet vonultatott fel, de mindezek kitűzött célomból messze vezetnének. Ahogy eddig is a reáliskolai vitát csak a klasszikus képzéssel való vonatkozásban ismertetem.

Ha megszüntetnők a reáliskolát — mondja egyik beszédében —, a szellemi proletáriusok számát növelnők, mert a megszüntetett iskola-fajból a diákság újból a gimnáziumokba tódulna minden hajlam nélkül, s úgy-ahogy elvégezve azt, tudós, főleg jogi pályára adnák magukat ugyancsak hivatásérzet nélkül.

A reáliskolaellenes hangulat terjesztésében — Trefort szerint — részük van a gimnáziumi tanároknak is, mert túlzott hivatástudatukban abban a meggyőződésben élnek, hogy „a latinitáson kívül nincs kultúra“.

De magával a latin nyelvvel is érvelnek a reáliskola ellen. És ezzel visszakanyarodunk kis eszme-futtatásunk első részéhez: a támadók szerint egészen jól meglehetünk a reáliskola nélkül, mert dobjuk ki a gimnáziumból a görögöt, a reáliskolába meg vigyük be a latint, és kész az egységes középiskola.

Trefort, kinek nézetét az egységes középiskolára vonatkozólag már ismertettem, ezt az ellenzéki javaslatot következeiseiben továbbfejti, s azt a véleményét nyilvánítja, hogy ha a latint bevisszük a reálba, akkor a franciát kellene onnan kidobni, mert in infinitum nem lehet a nyelvek tanulását szaporítani a középiskolákban. Ma is sokszor felbukkanó fel-fogás.

A középiskolai törvényjavaslat vitája hosszú, heves, és sokoldalú. A vita során a latin nyelv ismételtelen kerül ütközőpontba. Nemcsak a reáliskolát támadják a megszokott gimnázialis iskolatípus hagyományában, hanem magát a latin nyelvet is érik támadások.

Talán a legélesebben Hoitsy Pál képviselte a latinellenes felfogást: „Távol van tőlem, hogy csak egy árva szócskával is kétségbevonjam azokat az érdemeket, melyeket a classicusok tanulmányozásának köszön az emberiség... Azt hiszem, hogy a classicus nyelvek tanulmányozása nélkül ez a modern társadalom sem fejlődött volna úgy ki, mint ahogy kifejlődött. Amikor a barbár népek előzönlötték Európát, akkor szükség volt arra, hogy a classicusok mintegy élesztő kovászként fermentatióba hozzák az ő szellemvilágát, szükség volt, hogy új impulzusokat adjanak a gondolkozásra az emberiségnek, szükség volt, hogy legyen valami, amin mintegy megizmosodjék az emberi gondolkozás. De csak addig volt szükség, amíg ennek eleget tett.”

Ez után a magasztalásnak is beillő támadó megindulás után kifejti, hogy a klasszikus kor teljesen befejezett valami, ma már nem lehet a vezérünk, mert ma az amerikai szellem térhódítása ellen csak hasonló szellemű fegyverzettel harcolhatunk. (Itt Hoitsy nem vette észre, hogy ha az amerikai szellemhez hasonló szellemet öltünk magunkra, akkor már is győzött bennünk az amerikai szellem.)

Erős hangot üt meg a klasszikus neveléssel szemben Dobránszky Péter képviselő is. Még azt is tagadásba veszi, hogy összes mai művelődésünk és haladásunk az ókori műveltségen alapszik. „A görögök és rómaiak műveltsége csak egy állomás volt az emberiség művelődésének nagy pályavonalán, mely állomás felett a mai kor művelődése oly magasan áll, mint a gőz és villám korának szabadsága az ókori rabszolgaság mélysége felett.”

De megszólalnak a latin nyelv védői is. Csiky Kálmán így vitatkozik Herman Ottóval: „(Herman Ottó) kivetné a klasszikus nyelveket, nemcsak a görögöt, hanem a latint is, mint amely mindkettő egy ósdi tudós céh copfja, ő szerinte. Szerintem kivetné belőle (a gimnáziumból) mindazt, ami az ifjúnak nemcsak szellemi képzésére szolgál a legkitűnőbb eszközzel, hanem egyszersmind az ideális világnézet, a mai anyagias kor szennyétől és párájától még érintetlen tiszta légkör, az igazi bölcsészeti felfogás, a hazaszeretet, a nemes hevületek birodalmát tárja fel az ifjúi lélek szárnyalása előtt.”

Igen érdekes Pulszky Ágost véleménye a latintanítás nevelő hatásáról: „Egy nagy előnye, nagy haszna van tagadhatatlan az úgynevezett humanisticus, az úgynevezett classicus képzésnek... és ezen haszon abban áll, hogy századok tapasztalása szerint amíg a matematikával vagy a természettudományokkal való foglalkozás eredménye mindig a dogmatikus gondolkodás kifejtése volt, a classicai és humanistikai elemekkel kevert nevelésnek eredménye mindig a tolerancia kifejlődése volt, mindig azon meggyőződés kifejezése volt, melyet már a latin költő kifejezett, midőn azt mondta: „Nil humani alienum puto”, és a nevelés mindig azon irányban vezetett, mely az ellenfél nézetét elismeri, mely a saját csalhatatlansága felől való meggyőződés tekintetében némi kétellyel enyhítette a dogmatikus álláspontot, enyhítette a felekezeti küzdelmet, azon türelmetlenséget, mely minden harcot kísér, s melyről csak az képes lemondani, ki nem feleli, hogy bármily erős harcot vívjon, az mégis csak szükségkép egyes töredékes érdek körül forog, és hogy vannak mindig magasabb általános közös érdekek, melyekről a harc hevében sem szabad megfeledkezni.”

A klasszikus szellemű nevelés eme keveset méltatott hatásának mélyretekintő fejtegetése után megemlíjük — s napjainkban van ennek külön érdekessége is éppen a szónok származásánál fogva — Helfy Ignác véleményét, aki a magyar történeti fejlődés szempontjából ragaszkodik a klasszikus nyelvek tanításához: „A görög nyelvre nézve nem osztozom azok nézeteiben, kik a görög nyelvet a gymnasiumból ki akarják küszöböltetni, még kevésbé azokéban, kik a latint csak facultative akarják tanítani. De azt hiszem, hogy dacára annak, hogy a társadalmi műveltség századok óta igen nagy változáson ment át, az ó-classicus írók tanulmányozását igen sok ideig, sőt tán sohasem fogja művelt ember nélkülözhetni. A latin nyelvhez pedig nálunk azon speciális körülmény járul hozzá, hogy míg azt Európa bármely országában is elhagyhatnák, nálunk nem szabad, mert nagyon közel állunk még azon multhoz, mikor összes közéletünk ezen a nyelven folyt; és lehetetlen elzárunk ifjaink elől az útját annak, hogy akik nemzetük multját tanulmányozni akarják, ne tanulmányozhassák a diariumokat és a corpus iuris-t, hol az le van téve.“

Tovább fejleszti ezt a felfogást Berzeviczy Albert, amikor rámutat fajtánk jellemvonásaira, melyek a realiztikus neveléssel nem volnának kielégíthetők. A Herman Ottó-féle különvéleményre való utalással azt fejtegeti, hogy a görög nyelv száműzésével és a latin nyelv fakultatívá tételével teljesen szakítanánk a humanisztikus képzéssel és merőben reális alapra fektetnők a tanítást. „Már pedig ilyen tanrendszerral, megengedem, hogy sokat lehet egyes esetekben elérni, de azon célt, melyet Herman Ottó képviselő úr is felállított, elérni, t. i. Magyarországon — ahol az ifjúság többségének határozottan a humanisztikus képzés iránt van nagyobb hajlama és fogékonysága — egészséges és természetes közoktatási állapotokat fejleszteni és még hozzá ifjaink jellemét is képezni, erkölcsi valóját megneemesíteni, ezen az úton nem lehet.“

Trefort miniszter is, ahogyan megvédte a reáliskolát a különféle indítványokkal szemben, éppen úgy síkra szállt a latin nyelv mellett is. A reáliskola védelmében — mint rámutattam — állandóan hangoztatta a kétféle iskolatípus szükségét. Ő a reáliskolákat úgy akarta, hogy a gimnázium vezető középiskolai típusát nem bántotta, csak a XIX. század új természettudományos világszemléletének is akart nevelő és kifejlesztő helyet biztosítani. Érvelésében minduntalan hangsúlyozza, hogy a klasszikus iskolának a művelődés továbbadásában nagy hivatása van.

Trefort egy beszédében így szállt szembe a klasszikus nyelvek ellenségeivel: „Megvallom, az egész vitát nem értem, annak jóformán nincs teste; mert ha egységes középiskolánk volna, hol tisztán a humaniorákra fektetnék a súlyt, ahol csak ezen egy úton lehet oktatni és nevelni az ifjúságot, akkor érteném ezen idegenkedést a klasszikai nyelvek, különösen a görög nyelv ellen. De ma annak nincs értelme, mert ott van a reáliskola, hol a classicus nyelvektől eltekintve, minden irányban lehet a felsőbb oktatásra előkészíteni.“

Ebben a nyilatkozatban igen érdekes érv lappang: a latin nyelv pozícióját a gimnáziumban azzal erősíti és bástyázza körül, hogy van reáliskola, tehát latinmentes középiskolai típus.

A latin nyelv — és természetesen még nagyobb mértékben a görög nyelv — a vita során a túlterhelés tárgyalásánál is erősen szerepel. Ez a szó tehát: túlterhelés, sem alakjában, sem tartalmában nem új dolog, rengeteget emlegették már az első középiskolai törvényjavaslat tárgyalása alkalmával is.

Szinte magától értedődő, hogy a panaszok tömege a latin-görög nyelvekre és — ez sem lesz meglepetés — a matematikára esett. A latin és a matematika, a gimnázialis és reáliskolai tanítás szimbolikus képviselői, amely ellentétes táborba sodródtak a két iskolatípus körül zajlott vita tüzeiben, éppoly testvéri megadással ültek egymás mellett a vádlottak padján, amikor a túlterhelésről folyt a szó.

Trefortnak a túlterhelés kérdésében annyira pregnans nézete volt, hogy ha szaggatott formában is, néhány mondatát szóról szóra idézem: „Sokszor hallva a panaszt a túlterhelés ellen, ex asse kívántam tanulmányozni a dolgot, hogy segíthessek rajta. Sorban elővettem tehát a tantárgyakat. Lássuk, mit lehet kihagyni belőlük. Kérdem: lehet-e elhanyagolni a klasszikus nyelveket? Nem. Mert akkor kivetkőztetjük a gimnáziumot természetéből, hivatásából. A szülők, akik nem kívánják, hogy gyermekeik a klasszikus nyelvet tanulják, ne küldjék azokat a gimnáziumba, hanem küldjék a reál- vagy polgári iskolákba.“ (A gyorsírók feljegyezték ide: Helyeslés.)

„A matematikát nemcsak mint elősegítőjét a természettudományoknak, de mint a szellemi disciplina fejlesztőjét sem lehet kihagyni.“ (Ugyancsak: Helyeslés.)

„Sikerre (t. i. a középiskolában) csak úgy számítunk, ha rendkívül gyenge tehetségek nem küldetnek gimnáziumba. De a középiskolai tanítás sikeréhez a társadalmi szellem is nagy mértékben hozzájárul. Ha a gyermek nem hallja otthon, hogy ez vagy ama tantárgy felesleges, ha nem karrikirozzák otthon folyamatosan a tantárgyakat és tanárokat, akkor a gyermek nem fogja elveszíteni kedvét a tanulástól.“

A vita során a szülők közvéleményére és a tanulók hajlamára is hivatkoztak a túlterhelés kérdésében, oly értelemben, hogy a szülők kívánják bizonyos tantárgyak törlését. Trefort ezekre így válaszolt: „A szülők igényeit én is tisztellem, de ha szülők ízlése szerint rendeznők be iskoláinkat és a szülőkre bízók a tantervet: akkor kimaradna a matematika is, s a latin nyelv is (derültség), és kapnának oly tantervet, minőt a gouvernantok szoktak a kisasszonyok számára összeállítani (élénk derültség), valamit a modern nyelvekből, valamit a természetrajzból, a geographiából és történelemből, a természettanból annyit, amennyit matematika nélkül lehet elsajátítani, s kapnának még egy zongorát és (a szónok hátrafelé mutat) táncot is. (Zajos derültség.) Így a tanterv nem járna megterheléssel, de csakis silány elméket és silány kedélyeket lehetne vele nevelni. (Élénk helyeslés.) Mi a gyermekek hajlamát illeti, arra hivatkozni csakis sentimentalitás, mert az emberek jövője iránt de regula nem a hajlamok, hanem a viszonyok döntenek. (Élénk helyeslés.)“

Ezekben foglaltam vázlatosan össze a latin nyelv körül lezajlott vitát, mégpedig úgy, abban a hulámzásban, ahogy az a törvényjavaslat tárgyalása közben kialakult.

Felolvasásom folyamán szándékosan nem tettem szóvá az analógiákat, melyek bizonyos akkori felfogások és a mi időnk felfogásai között kínálkoznak. Az ellentéteket sem. Az olvasók elméjében amúgy is felidéződnek azok.

Mindenesetre, az egészet egységként tekintve, könnyen megállapítható, hogy semmi sincs új a nap alatt. A jelzett törekvések tartalmukban, sőt frazeológiájukban is mennyire hasonlítanak, sőt megegyeznek a maiakkal! Az is látható, hogy ami a régi törekvésekben legyőzöttként alul maradt, az ma részben érvényre juthatott, s ami akkor diadalmaskodott, ma háttérbe szorult. Az eszmék ereje és dinamikája változó.

Vitéz Fehérváry Dezső.

I.

Iskolánk létrejötte és bővülése.

A Debreceni M. Kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet elnökségének, *Dr. Pap Károly* egyetemi ny. r. tanár, elnök, *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár, helyettes elnök urak és az Igazgatótanács kezdeményezésére, már évek óta folytatott előkészítő munkájának eredményeképpen, *Dr. Szily Kálmán* vallás- és közoktatásügyi államtitkár úr nagyhorderejű elgondolása alapján alakult meg 1936. nyarán iskolánk, amelynek felállítását ezen előkészületek alapján *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1936. szeptember 10-én kelt 36.565/1936. V. 1. ü. o. számú leiratával rendelte el.

Az iskola céljaira a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium a Simonyi-út 12. szám alatt lévő Stégmüller-villát vette bérbe s alakította át *Paczó Márton* műszaki tanácsos úr tervei alapján.

Az első iskolai évet az 1936. szeptember hó 22-én tartott évnyitó ünnepséggel kezdtük meg.

Az iskola I. és V. osztállyal indult, mégpedig az I. az új középiszkolai törvény alapján, mint gimnáziumi osztály, az V. mint reálgimnáziumi, amelyben a második modern nyelv a francia.

A második esztendőben, 1937—38-ban újból I. és V. osztályt nyitván, négy osztályunk volt: I., II., V. és VI., a harmadik esztendőben öt, I., II., III., VI. és VII., a negyedik évben hat, I.—IV., VII. és VIII., az ötödik esztendőben szintén hat, I.—V. és VIII., a hatodik évben ugyancsak hat, I.—VI., a hetedik évben hét, I.—VII.

A következő 1943—44. iskolai évben fejlődik iskolánk teljessé: *nyolcosztályúvá.*

II.

Iskolánk az 1942—43. tanévben.

1. **Változás a felügyeleti hatóságban.** Az év folyamán nyugalomba vonult *Dr. Szily Kálmán* államtitkár úr, intézetünk egyik legfőbb alapítója, akiről Évkönyvünk elején emlékeztünk meg. Arcképét Bars László, intézetünk rajztanára festette meg, s emlékezésül egyelőre, amíg majd méltó helyre, a felépítendő új épület dísztermébe kerül, az igazgatói irodában helyeztük el.

1942. augusztus hó 31-én vonult nyugalomba *Dr. Pap Károly* egyetemi ny. r. tanár úr, a Tanárképzőintézet elnöke is, akinek iskolánk körül szerzett érdemeiről ugyancsak az Évkönyv első lapjain szólottunk.

Az ő arcképét is megfestette Bars László rajztanárunk, s a festmény Szily államtitkár úr képe mellett nyert elhelyezést.

Tisztelettel köszöntjük e helyen *Dr. Hankiss János*, államtitkár, egyetemi ny. r. tanár urat, aki az iskolai év eleje óta új elnöke a Tanárképző intézetnek, s akit mind elnöki minőségében, mind államtitkári kinevezése alkalmából testületileg is köszöntött a kar.

Ugyancsak tisztelettel üdvözljük az Igazgatótanács tagjainak sorában az év folyamán taggá kinevezett *Dr. Bárczy Géza* egyetemi ny. r. tanár urat, aki maga is éveken keresztül végezte a gyakorló gimnáziumi munkát mint a budapesti „mintagimnázium“ tanára.

2. A tanári testület személyi ügyei. A nm. VKM. az év folyamán a következő tanárokat osztotta be iskolánkhoz: az 1942. szeptember hó 17-én kelt 124.971/1942. VI. 1. sz. rendelettel *Molnár József* hajdúnánási ref. gimn. és *Dr. Hegedüs Lajos* pécsi áll. gimn. tanárt, az 1942. október hó 19-i 126.050/1942. VI. 1. sz. rendelettel *Gyarmathy László* debreceni áll. gimn. tanárt és az 1942. október hó 22-én kelt 126.329/1942. VI. 1. sz. rendelettel *Dr. Bada Gyula* pestszentlőrinci áll. gimn. tanárt.

Beosztott tanáraink közül a gyakorló gimnáziumi státusba nevezettek ki: *Dr. Csinády Gerő* az 1942. június hó 30-án kelt 122.060/1942. VI. sz., *Molnár József* és *Dr. Hegedüs Lajos* pedig az 1942. december hó 31-én kelt 129.155/1942. VI. 1. sz. VKM.-rendelettel.

Dr. Némedi Lajos beosztott tanárt az 1942. július hó 17-én kelt 84.370/1942. IV. sz. rendelet a debreceni Tisza István-Tudományegyetem bölcsészettudományi karához osztotta be szolgálatátételre 1942. szeptember hó 1-i hatállyal. Fájtlaltuk a fiatal és legszebb reményekre jogosító kartárs távozását, mert rövid idő alatt is kitűnő eredménnyel illeszkedett bele az iskola nevelő és oktató munkájába. Kívánjuk, hogy itt szerzett tapasztalatait és tudását is bőven kamatoztassa majd azon a helyen, ahová rendeltetett.

Dr. Lessi Viktor gyakorló gimnáziumi tanárt az 1942. július hó 27-én kelt 123.068/1942. VI. 1. sz. rendelet augusztus 1-i hatállyal a jászberényi áll. gimnáziumhoz helyezte át és egyben megbízta az iskola igazgatói teendőinek ellátásával. Az iskola kitűnő nevelőtanárát veszítette el benne, aki kifogástalan pontossággal, nagy igyekezettel és munkabírással töltötte be a rábízott ügyköröket. Biztosra vesszük, hogy új, magasabb hívatáskörében is ugyanolyan eredménnyel fogja megállani helyét, mint nálunk.

Dr. Kovács Máté gyakorló gimn. tanárt az 1942. december hó 17-én kelt 253.308/1942. V. 1. sz. rendelet 1943. január 1-i hatállyal a debreceni tanker. kir. főigazgatóságához osztotta be szakelőadói teendők ellátására. Azon tanáraink közül való volt, akik az intézet alapítása óta dolgoztak velünk, s segítettek kialakítani az a szellemet, amely iskolánk munkáját jellemzi. Szaktárgyai tanításának kitűnő mestere volt, az ifjúságnak megértő szívű nevelője és jó kartárs. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy felfelé ívelő pályáján továbbra is Isten áldása kísérje.

Óraadóként működtek a nm. VKM. rendelkezése alapján a tanév folyamán *Horváth Károly* ref. leánygimn. tanár, tanulmányi felügyelő, aki az éneket, *Molnár András* okl. középiskolai tanár, egyetemi lektor, aki *Dr. Kovács Máté* távozása óta az V. és VI. osztályban a franciát, *Dr. Satori József* egyet. tanársegéd, a Tanárképzőintézethez beosztott áll. gimn.

tanár, aki az I., II. és V. osztályban a természetrajzot, és *Dr. Zimonyi Gyula* egyet. tanársegéd, okl. középisk. tanár, aki a VII. osztályban a természet-tant tanította. A róm. katolikus hittant 1943. január 29-ig *Hutai Ferenc* róm. kat. hittanár, szentszéki bíró, azután pedig *P. Deli Antonin O. P.*, róm. kat. hitoktató, a gör. kat. hittant *Dr. Nyíka Béla*, önálló hitoktató, gör. kat. áldozópap, a református hittant *Dr. Módis László* ref. hitoktató, az evangélikus hittant pedig *Dönsz Tivadar* ev. hitoktató tanította. A református vallásórák a délelőtti tanrend keretében voltak elhelyezhetők, a róm. kat. hittanórákat azonban a hittanár úr nagy elfoglaltsága miatt 2 órára összevonva délutánra kellett tenni, de ezek is az iskolában tartottak. A gör. kat. hittanórát (heti 1 óra) és az evangélikus hittanórákat (heti 5 óra) a hitoktató urak az intézeten kívül tartották.

A tanári testület tagjai az év folyamán a következő megbízásokat teljesítették: *Dr. Jausz Béla* igazgató 1943. május hó 24-én a hajdúnánási ref. gimnázium latin és német óráit látogatta meg a főigazgatóság felkérésére, 1943. június 6-tól 8-ig pedig a debreceni zsidó gimnázium szóbeli érettségi vizsgálatain elnökölt; *Barra György* 1942. december hó 2-től 4-ig a nagyváradi áll. Szt. László gimnáziumban, december hó 8-án a hajdúnánási ref. gimnáziumban végzett tanulmányi felügyelői látogatásokat a mennyiségtan órákon, 1943. június hó 22-től 26-ig kormányképviselő volt a hajdúböszörményi ref. gimnázium szóbeli érettségi vizsgálatain; *Bars László* 1942. december hó 7-én és 8-án a karcagi ref. gimnáziumban végzett tanulmányi felügyelői látogatást a rajzórakon; *Dr. Madai Pál* 1943. június hó 21-től 24-ig kormányképviselő volt a kisújszállási ref. gimnázium, *Dr. Kiss Árpád* pedig 1943. június hó 23-tól 25-ig a beszercei német tanítási nyelvű ev. gimnázium szóbeli érettségi vizsgálatain; *Dr. Tóth Lajos* 1943. június hó 9-től 11-ig elnökölt a mezőtúri áll. leánygimnázium szóbeli érettségi és magánvizsgálatain, június hó 12-én a főigazgatóság megbízásából megfigyelte a mezőtúri ref. gimnázium magánvizsgálatait, június hó 21-től 24-ig pedig kormányképviselő volt a mezőtúri ref. gimnázium szóbeli érettségi vizsgálatain.

3. Tanárok tanulmányi útjai. *Dr. Tóth Lajos* miniszteri ösztöndíjjal vett részt a budapesti Tanárképzőintézet által mennyiségtan szakos tanárok részére 1942. június hó 22-től július hó 11-ig rendezett továbbképző tanfolyamon. — Abból a célból, hogy iskolánk állandó érintkezést tartson fenn a többi iskolákkal és az ott folyó pedagógiai élettel, tanáraink egy része az év végén — a testvériskolák igazgatóinak szíves engedelmével — órákat látogattak a debreceni középiskolákban. Ezt a kezdeményezést a jövő esztendőben is folytatni szeretnők. Látogattak: *Dr. Bada Gyula* a ref. gimnáziumban latin órákon, *Dr. Csinády Gerő* a Fazekas Mihály állami gimnáziumban természetrajz- és földrajz órákon, *Molnár József*, a Dóczi ref. leánygimnáziumban magyar órákon és *Dr. Tóth Lajos* a ref. gimnáziumban mennyiségtan- és természettanórákon.

4. Hivatalos látogatások, vendégeink. 1942. évi augusztus hó 1-én *Dr. Szinyeyi-Merse Jenő* vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnál, aki a Nyári Egyetem megnyitására érkezett városunkba, küldöttségileg tisztelgett a tanári testület. A miniszter úr kitüntető szívéllyel érdeklődött iskolánk ügyei iránt. — 1942. szeptember hó 12-én meglátogatta az intézetet *Dr. K. Kováts Gyula* miniszteri osztályfőnök úr, ezúttal is jóakarátának adva megtisztelő tanujelét. — 1943. május

15-én és 16-án Göndöcs László miniszteri titkár úr végzett nálunk hivatalos látogatást, megismerlélvén az intézet tanulmányi rendjét, ügyvezetését, s megtárgyalván a nyolcosztályúvá fejlődéssel kapcsolatos teendőket. — 1942. november hó 18-tól 24-ig Fóris Jenő nagybányai áll. gimn. igazgató tartózkodott nálunk tanulmányúton a nm. VKM. 123.065/1942. VI. 1. sz. rendelete alapján. — Gyakran kereste fel intézetünket ebben az esztendőben is Dr. Pap Károly ny. egyetemi ny. r. tanár úr, volt elnökünk. Jól esett tapasztalnunk, hogy nem feledkezett meg volt intézetéről s hogy munkánk minden mozzanatát továbbra is jóakarató érdeklődéssel kíséri. — Sokszor látogatott el új elnökünk, Dr. Hankiss János államtitkár úr is, s mind ő, mind Dr. Szabó Dezső egyetemi ny. r. tanár úr, a Tanárképző Intézet elnökhelyettese állandó figyelemmel kísérték munkánkat. — Az igazgatótanács tagjai és az egyetem bölcsészeti karának professzorai közül is többen jelentek meg a bemutató és próbatanításokon. — Gyakran keresték fel iskolánkat és érdeklődtek az iskolánkban folyó munka iránt helybeli és környékbeli kartársaink is, valamint gyakran üdvözölhettük az igen tisztelt szülőket ünnepélyeinken és szülői értekezleteinken.

5. Az 1942—43. iskolai év tanulmányi tekintetben. A beíratásokat 1942. június hó 26-án és 27-én, a pótbeíratásokat szeptember hó 5-én és 7-én végeztük el, s a tanévet tulajdonképen a szeptember hó 4-én megtartott évnnyitó tanári értekezlettel kezdtük meg. Ugyanazon a napon tartottuk a javítóvizsgálatokat. — Szeptember hó 9-én tartottuk meg az évnnyitó ünnepséget. Reggel 8 órakor a róm. kat. vallású tanulók tanári vezetéssel a Szent László Collegium kápolnájában voltak Veni Sancten, ahol *Hutai Ferenc* szentszéki bíró mondta a misét, a református és evangélikus vallású tanulók pedig ugyancsak tanári vezetéssel az egyetemi templomba mentek, ahol *Dr. Módis László* ref. hitoktató tartott évnnyitó isteniszteleket. (Az ev. vallású tanulók előző vasárnap saját templomukban is voltak.) D. e. 9 órakor az intézet udvarán az igazgató évnnyitó beszéde és az iskolai rendszabályok ismertetése után a nemzeti zászló előtt tisztelgett az ifjúság. — Szeptember hó 10-én kezdődött a tanítás, egyelőre ideiglenes tantárgyfelosztással és ideiglenes órarenddel, mert a rendszeresített 16 tanszék tanárai közül 1 katonai szolgálatot teljesített, 5 tanszék pedig nem volt betöltve. November elsejére azonban kiegészült a kar, miután addig belkörü helyettesítéssel láttuk el a munkát; a katonai szolgálatot teljesítő kartárs szeptember hó 29-én jelentkezett munkára, november elejéig pedig 4 új tanerőt nevezett ki a nm. VKM. Egy tanszék az egész év folyamán betöltetlenül volt, mivel az oda kiszemelt kartárs frontszolgálatot teljesített. — Ettől kezdve egész évben zavartalanul folyt a munka, leszámítva a *Dr. Kovács Máté* 1943. január 1-ével történt távozása folytán beállott üresedést. Óráinak egy részét az év végéig *Molnár András* egyetemi lektor látta el, részint pedig belkörüleg helyettesítettük. — Rendkívüli szünet volt a nm. VKM. által 33.300/1942. sz. rendelettel elrendelt karácsonyi szünetoshazabítás 1942. december hó 20-tól 1943. január hó 24-ig. Ennek következtében az I. félév február végéig tolodott ki s a min. rendelet alapján február hó 27-én osztottuk ki a félévi értesítőket. Az utolsó tanítási nap a nm. VKM. 9.100/1943. sz. rendelete alapján június hó 2-án volt. — Június 4-, 5-, 7- és 8-án tartottuk meg az évvégi összefoglalásokat. A testneve-

lési bemutató az idézett min. rendelet értelmében elmaradt és június hó 11-én tartottuk az évváró ünnepélyt. E napon a tanulók istentiszteletre mentek, és pedig a római katolikus tanulók a Domonkos-rendi plébánia kápolnájába Te Deumra, ahol P. Deli Antonin O. P. celebrálta a szentmisét, a református és evangélikus tanulóknak pedig Dr. Szenes László református lelkész tartott istentiszteletet az egyetemi templomban. Utána 10 órakor volt az évváró ünnepély, amelynek műsorát a Nemzeti Hiszekegy, az igazgató évváró beszéde és a Himnusz alkotta. — Június hó 15-én tartottuk az évváró értekezletet.

6. A tanulók száma. Beiratkozott a júniusi rendes és a szeptemberi pótbefírások alkalmával az I. osztályba 33, a II. osztályba 27, a III. osztályba 34, a IV. osztályba 22, az V. osztályba 22, a VI. osztályba 18, a VII. osztályba 9, összesen 165 tanuló. Évközben iratkozott be az I. osztályba 1, a II. osztályba 1, a IV. osztályba 1, az V. osztályba 1 és a VII. osztályba 1 tanuló. Az összes beírt tanulók száma tehát 170 volt. — Évközben kimaradt az I. osztályból 2, a II. osztályból 3, a III. osztályból 1 és az V. osztályból 2, összesen 8 tanuló, egy tanuló pedig az I. osztályból betegség miatt magántanulóvá lett és az év végén magánvizsgálatot tett. Osztályoztatott az év égen 161 nyilvános és 1 magántanuló, összesen 162 tanuló.

7. Valláserkölcsei nevelés. Az 1935 : VI. törvénycikk végrehajtási utasítása hangsúlyozza, hogy a valláserkölcsei nevelésnek egészen át kell hatnia az iskola életét. A tanári testület valamennyi tagja nemcsak az utasítások rendelkezésére, de egyéni meggyőződése szerint is minden alkalmat megragadott arra, hogy a valláserkölcsei érzést a tanulóknak fejlessze. A tanári kar a keresztény vallásfelekezetekhez való tartozás tekintetében vegyes összetételű, éppenúgy, mint növendékei is. De ahogy a tanárok körében — bár mindenikük öntudatosan éli a maga vallási életét — a felekezeti harmónia tökéletes, ugyanez a tapasztalatunk növendékeinknél is: felekezeti béke, megértés és szeretet uralkodik közöttük. Ezért örömmel állapítjuk meg, hogy tanulóink valláserkölcsei érzése és magaviselete ez iskolai év folyamán is kedvező színben mutatkozott meg, és ez megadja annak a reményét, hogy a következő tanulónemzedékek is a mostani gárdához hasonulnak. — Az iskolai vallásoktatás eredménye örvendetes. — A tanévet mindhárom vallású tanuló istentisztelettel kezdték meg, ugyanúgy fejezték be. Évközben vasár- és ünnepnapokon a római katolikus tanulók kis létszámuk miatt a felsőkereskedelmi fiúiskolai római katolikus tanulóival együttesen vonultak a plébánia-templomba szentmise hallgatására. Intézetünk részéről a felügyelet részben tanárok, részben gyakorló tanárjelöltek gyakorolták. — A reformátusok is istentiszteletekre ugyancsak tanári és gyakorló felügyelettel jártak. A reformáció emlékünnepét is megülték. — Az evangélikus tanulók hittanárunk felügyeletével az ev. templomba jártak istentiszteletre. — Március hó 26—27. napjain a római katolikus tanulók számára lelkigyakorlatok, a protestáns tanulók számára ugyanakkor csendes napok tartottak. — A római katolikus tanulók az év folyamán többször járultak a gyónás és áldozás szentségéhez. A felsőosztályosok a középiskolai kongregáció tagjai és annak ülésén rendszeresen résztvettek. Itt jegyezzük meg, hogy a róm. kat. hittan tanítását a katonai szolgálatra behívott *Hutai Ferenc* hitoktató helyett P. Deli Antonin domonkosrendi atya

vette át 1943. jan. 30-án. — A református tanulók egész év folyamán résztvettek Biblia-körökön és a Soli Deo Gloria Szövetség munkájában. Vallásos lapokat jártattak, úrvacsorát vettek. Hittanóráikat *Szász Imre* esperes látogatta május 7-én. — A róm. kat. tanulók május 8-án részesültek a bérmálás szentségében. — A ref. és ev. tanulók konfirmációja jún. 3-án történt. — Az évvégi hittani összefoglalások a következő rendben folytak le: a róm. kat. tanulóknál máj. 31-én *Bars László* és *Dr. Hegedűs Lajos* tanárok elnöklésével, az ev. tanulóknál június 3-án *Dr. Pass László* tb. esperes-lelkész elnökléte alatt; a ref. tanulóknál jún. 4-én *Dr. Erdei Mihály* segédlelkész elnöklésével. Az évvégi istentisztelet mindhárom felekezetenél június 11-én volt.

8. Hazafias nevelés, iskolai ünnepélyek és megemlékezések. A drámai gyorsasággal pergő, valóban új világot alakító események, a minden egyéneken átrendülő feszültségek az iskolai élet munkáját sem hagyják meg a maga zavartalan békéjében. Az ilyen korszak, mely önmagában is súlyos tanulságokat nyújt mindenki számára, különösen alkalmas arra, hogy az ifjúság táguló lelke előtt kézzelfogható valósággá legyen sok olyan tény, amit máskor csak nehézkes tanulmányok eredményeként szűrhet le magának.

A hazafias nevelés, melynek célja a magyar nemzeti gondolat, közös magyar szellemiség, egységes célokat maga előtt látó nemzettest lélek kialakítása, mely társadalmi osztályokon, felekezeten, széthúzó részérdekeken felül mindent a közös haza fennmaradásának és boldogulásának rendel alá, ma természetes követelménye a jelen zajló életének, de természetes vágya a magyar ifjúságnak is. A mai ifjúság tenni akar, termékeny munkára készül fel, be óhajt illeszkedni abba a közösségbe, amelyben felnőtt és megfelelő ember akar lenni a neki megfelelő helyen.

Mindezekre való tekintettel az iskola kettőzött figyelemben részesíti a rendelkezésre álló lehetőségek és alkalmak sorát, és mindent elkövet az iskolai hagyományok teremtése, a nemzeti szellem ápolása, de főként a jelen és a következő nemzedékekre háruló nagy feladatok tudatos meglátása, célul való kitűzése érdekében. Alkalom nyílik erre minden tárgy tanítása közben, a közös kérdések megtárgyalásában, de iskolai és nyilvános ünnepélyek látogatása alkalmával is.

Évkönyvünknek ez a fejezete csak az iskolai ünnepélyek és megemlékezések felsorolására ad módot. Ilyen irányú munkánkat a fenti szempontok vezették: őszinte, mesterkéltiségnélküli bensőségességre törekedtünk. A szülőket több alkalommal meghívtuk iskolánkba. Nagyobb nyilvános ünnepély rendezését azonban a kis tanulólétszám miatt nem kíséreltük meg. Megemlékezéseink és ünnepélyeink a következők voltak:

Augusztus hó 20—27-ig a Kormányzóhelyettes úr hősi halálát gyászoltuk.

Évnyitó ünnepélyünket szeptember 9-én tartottuk.

Szeptember 21-én a VI. és VII. osztály tanulói önkéntes vöröskeresztes szolgálatra jelentkeztek.

Szeptember 26-án a két legfelső osztály tanári vezetéssel résztvett az egyetem évnyitó ünnepélyes közgyűlésén.

Október 3-án cserkészcsapatunk tagjai résztvettek a Vöröskeresztgyűjtésben.

Október 6-án az ifjúság kegyeletos ünnepélyyel áldozott az aradi 13 vértanu és minden magyar vértanu emlékének. Músor : 1. Himnusz. 2. Reményik Sándor : A szobor helyén c. versét szavalta Boczkó Miklós IV. o. t. 3. Jókai Mór : Fehér angyal c. elbeszélését felolvasta Dudás László V. o. t. Végvári : Három szín c. versét szavalta Sági Mihály II. o. t. 5. Gyóni Géza : Magyar katonák dala c. versét szavalta : Salánki János III. o. t. 6. Megemlékező felolvasást tartott Farkas István VII. o. t. 7. Petőfi : Csatában c. versét szavalta Szentpétery József VI. o. t. 8. Hísekegy.

Október 17-én megemlékeztünk a finn-ugor rokonságról.

Október 30-án a takarékoság egyéni és nemzeti jelentőségére mutatunk rá osztályonként egy-egy tanítási óra keretében.

November 22-én leventecsapatunk egy szakasza (VI. és VII. o.) résztvett a debreceni honvédújoncoknak a Stadionban tartott eskütételén.

November 23-án tanulóink tanári vezetéssel megtekintették az „Isten rabjai“ c. filmet.

December 6-án, Kormányzó Urunk nevenapján az ifjúság istentiszteleten vett részt. Az intézetre kitűztük a nemzeti lobogót.

December 10-én tanulóink egy csoportja az igazgató és két tanár vezetésevel résztvett a Diákkaptár debreceni bérszántó szövetkezetének alakuló gyűlésén, amelyen *Dr. Antal István* miniszter beszélt az ifjúsághoz.

December 11-e a limanovai csata emlékének napja volt.

Február 1-én leventecsapatunk a honvédcsaládok segélyezésére indított gyűjtésbe bekapcsolódva 722 P-t gyűjtött. Ugyanez alkalommal tanári karunk 135 P-t adott külön a nemes célra.

Március 15-e az egész magyarság ünnepe. Iskolánk is kivette belőle részét. Ünnepeyünkét az egész tanári kar, a tanárjelöltek és a tanulóifjúság részvételével tartottuk meg a következő mússorral : 1. Pósa : Mi a haza ? c. versét Szűcs János I. o. t. szavalta. 2. Tóth Kálmán : Ki volt nagyobb ? c. versét előadta Sági Mihály II. o. t. 3. Ünnepi beszédet mondott Szanyi Gyula VII. o. t. 4. Gyóni : Márciusi akarat c. versét szavalta Dudás László V. o. t. 5. Arany János : Magányban c. versét előadta Botos Barna VI. o. t. 6. Hísekegy.

Az iskolai megemlékezés után az V—VII. o. leventeszakaszai résztvettek Ráthonyi Lajos csapatparancsnok vezetésevel a debreceni hadtest által a Lajos király-téren rendezett leventeünnepélyen.

Március 24-én Viljo Tervonen finn középiskolai tanár és Vilno Silvennoinen finn középiskolai tanárnő a Rokonnépek Intézete rendezésében Zongor Endre intézeti vezető kíséretében előadást tartottak a finn-magyar rokonságról.

Április 29-én az önképzőkör Zrinyi Ilona születése 300 éves évfordulójának szentelte egyik ülését, amelyen Fazekas Lajos VII. o. t. tartott emlékbeszédet.

Május 7-én az osztályfőnökök megemlékeztek az anyák napjáról.

Május 8-án tartott Kodály-ünnepen intézetünk énekkara is szerepelt.

Május 28-án miniszteri rendelet alapján megírtattuk intézetünk minden tanulójával az „Adjunk apát a hadiárványoknak!“ c. dolgozatot. Felterjesztettük mint legjobbat Botos Barna VI. o. t. verses munkáját, azonkívül Hankiss János VII. o. t. és Maklárý Elek V. o. t. dolgozatát.

Május 29-én tartottuk meg a madarak és fák napját *Dr. Csinády Gerő* tanár rendezésében.

Június 1-én a magyar könyv szeretetére buzdítottuk az ifjúságot.

Június 2-án osztályonként emlékeztünk meg a hősök tiszteletéről, minthogy a város által május hó 30-ára a Stadionban tervezett hősök ünnepe a rossz idő miatt elmaradt.

Június 6-án az iskola leventescapata résztvett a Stadionban rendezett leventenapon.

Június 11-én tanulóifjúságunk évvégi hálaadó istentiszteleten vett részt. Az istentisztelet után volt évváró ünnepélyünk.

Június 18-án, a Kormányzó Úr születése napján kitűztük a nemzeti lobogót.

9. Szülői értekezletek. Kezdtől fogva közvetlen összeköttetésre törekedtünk a szülőkkel. Ez részben fogadó órák, részben a szülői értekezletek útján történt. A fogadó órák időpontját úgy sikerült az idén is megállapítanunk, hogy nemcsak intézetünk rendes tanárainak, hanem óraadó kartársainknak és a hitoktató uraknak fogadó óráját is egy napra, keddre tudtuk összejáratni. Ez mindenestre nagy könnyebbséget jelentett a szülők számára. — A fogadó órák hasznos megbeszélések alkalmát nyújtották. A szülők szívesen és gyakran kerestek fel bennünket, és így tanulóinknak iskolán kívüli életkörülményeiről a tanárok értékes, a nevelésben felhasználható adatokat szereztek, másrésről a szülők értesültek gyermekeik oly szokásairól, melyek gondos figyelmüket elkerülték. Így aztán a fogadó órák közvetlen és barátságos hangú megbeszélései nemcsak elméleti, de nem egy esetben valóban gyakorlati eredményekkel jártak. — A szülői értekezletek teljes, sőt egyenesen meglepő érdeklődéssel folytak le. Az év folyamán két szülői értekezletet tartottunk. Ezek közül az elsőt, 1942. december hó 2-án *Molnár József* adott elő „Szülők és tanárok együttműködése“ címen és az igazgató mondott zárószavakat. A második szülői értekezleten, 1943. május hó 12-én *Dr. Jausz Béla* igazgató tartott előadást „A serdülő kor válságai“ címen.

A szülői értekezleteket ebben az esztendőben sem tudtuk intézetünkben megtartani, mivel megfelelő nagyságú terem nem áll rendelkezésünkre. Így a Központi Egyetem XI. sz. tantermét voltunk kénytelenek erre a célra elkérni, amelyet *Dr. Szabó Dezső* egyet. ny. r. tanár úr, a bölcsészettudományi kar e. i. dékánja készséggel bocsátott rendelkezésünkre. Fogadja e lekötelező szívességéért iskolánk háláját.

10. A tanulók egészségi állapota. Egészséges tantermek, egészséges környezetben. Ez a jellemzője ideiglenes iskolánknak. A nagyerdei villa-negyed legszebb, leglevegősebb útján sikerült berendezni ideiglenes otthonunkat, amíg a vallás- és közoktatásügyi kormányzat nem dönt a végleges iskolaépület felépítése ügyében. Mostani iskolaépületünk már helyénél fogva is biztosítja tanulóink számára minden időszakban a friss, egészséges levegőt. Az országos hírv kertvárosrész virágos és falombos környezetébe az ifjúság eleven életét, vidám kedvét hozta iskolánk. Amilyen egészséges iskolánk helye, éppolyan tiszták, levegősek, jól fűthetők tantermeink is. — A szülők gondosságán kívül bizonyára a fentemlített tényezők is nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy néhány elszigetelt járványos betegségen kívül alig volt súlyosabb természetű megbetegedés. — 1943. május hó 1-én kapott iskolánk hosszú szünet után

iskolaorvost *Dr. Rex-Kiss Béla* egyetemi magántanár személyében, akit a VKM. 81.736/1943. V. 4. sz. rendeletével nevezett ki körzeti iskolaorvossá.

11. A nyelvvédő mozgalom iskolánk ifjúsága körében feltűnően nagy érdeklődésére talált. A tanulók a magyar nyelvi órák keretében és a Magyar Nyelvvédő Könyv alapján a szükséges útbaigazításokat évek óta megkapják, úgyhogy a nyelvtisztítás szempontjai tudatosulnak bennük. Az 1941/42. évtől kezdve főként az önképzőköri munka során kapott helyet a nyelvvédelem. A tanulóknak annyira vérükké vált nyelvünk ügye, hogy a mozgalom sikere teljes mértékben biztosítottak ígérkeznek.

12. A természetrajz tanításában nagy gondot fordítottunk a szemléltetésre, amiben nagy segítségünkre volt a Debreceni Középiskolai Növénykert is, mind növények és növényrészek szolgáltatásával, mind a helyszínen való bemutatásokkal. A földrajz és természetrajz keretében igen sok filmet vetítettek le a szaktanárok; mindezek a legtökéletesebben megfelelnek rendeltetésüknek.

13. Állat- és növényvédelem. Iskolánk elhelyezése ideiglenes lévén, a faültetés nem volt megvalósítható; azonban mindent elkövettünk, hogy tanulóinkat az állatok védelmére, a növények szeretetére neveljük. A madarak és fák napját 1943. május hó 29-én ültük meg. Az ez alkalomra tervezett hortobágyi kirándulásunk a tanév megrövidítése következtében elmaradt. Helyette az intézet udvarán tartottunk ünnepélyt, amelyen megnyitót mondott *Dr. Csinády Gerő* tanár, a természetvédelem jelentőségéről előadást tartott *Szondy István* V. o. t., szavaltak *Dudás László* V. és *Sági Mihály* II. oszt. tanulók.

14. Filmoktatás. Különösen a reáliák tanításban vezető tanáraink hathatós segédeszközként használták a VKM. oktatófilm-kirendeltségének kitűnő filmanyagát is. A természetrajzi órákon 58, a földrajzi oktatás keretében 40, a vegytani órákon 6 és a történelemórákon 5, összesen 109 film került vetítésre. — Szükségesnek tartjuk rámutatni, hogy az oktatófilm-kirendeltség a legnagyobb előzékenységgel és pontossággal teljesített minden az ügykörbe vágó szolgálatot.

15. Diáklevelezés. Iskolánk tanulói a múlt évek folyamán felvett érintkezést a német és finn diákokkal ez évben is folytatták. Levelezést a III.—VI. osztály tanulói ebben az évben is kezdtek, a külfölddel folyó postai és egyéb szállítási nehézségek miatt azonban az ez irányban megtett lépések nem mindig voltak eredményesek. Sok tanuló a levelezési központ közbenjárása ellenére sem kapta meg a kért levelezőtársát. Levelezést jelenleg 7 tanuló folytat.

16. Testnevelés. Minthogy intézetünknek tornaterme nincsen, ebben az évben is a nm. VKM. engedélyével a Debreceni Torna Egyesülettel kötöttünk egyezséget.

Ezt a tornatermet azonban csak f. év február 1-től tudtuk használni, mivel az átalakítási munkálatok ekkorra fejeződtek be. Ősszel a DTF nagyerdei sporttelepén tartottunk órákat, télen pedig a tantermekben próbálkoztunk, mivel az átalakítási munkálatokra az egyesület vívótermét is igénybe vették. A június 3-ra tervezett tornaünnepélyünk a közben érkezett miniszteri rendelet folytán elmaradt.

A mindennapos testnevelést az iskola mögötti téren tartottuk. — A napi 1/2 órás tornát dec. 1-ig és márc. 1-től az előírás szerint meg-

tartottuk. — Június 17-től július 5-ig úszótanfolyamot rendeztünk 26 tanulóval a városi uszodában, ahol az úszni nem tudók úszásoktatásban vettek részt.

17. Levente-munka. Az iskolai levente-munka irányítását a mult nyáron történt min. intézkedés az iskolák kezébe juttatta vissza. Az igazgató résztvett 1942. augusztus hó 2-től 7-ig a H. M. 40. ü. o. által Budapesten rendezett iskolai leventeparancsnoki tanfolyamon, s ősszel iskolai leventeparancsnokká neveztetett ki. 107 fővel az iskola leventeköteles tanulói egy csapatot alkottak, melynek csapatparancsnoka Ráthonyi Lajos testnev. tanár volt. Ő és Nagy Károly ref. lelkész, mindketten mint leventefőoktatók vezették a foglalkozásokat. A levente-munka mindenben az előírásnak megfelelően folyt le, s a csapat minden leventemegmozdulásban résztvett. 1943. március hó 31-én Simon Béla ezredes, a k. ho. lev. parancsnoka megsejmelte a csapatot és megelégedését fejezte ki.

18. Adományok, jutalmak. A VKM 500 pengőt adományozott tanulókat segélyezésére. Ebből az összegből Farkas István VII. o., Lengyel Zoltán VI. o., Juhász Róbert V. o., Ottományi Sándor V. o., Sándor László V. o., Lakatos Zoltán IV. o., Makai Sándor III. o., Nagy Lajos II. o., Sági Mihály II. o. és Fehérváry Örs I. o. tanuló 50—50 P-t kapott. A VKM 100 P-s közalkalmazotti tanulmányi segélyt adományozott Szondy István V. o. tanulóknak. *Debrecen sz. kir. város* szociális ügyosztálya február hóban 54 P-t adományozott szegény tanulókat segélyezésére. Ebből az összegből Szanyi Gyula VII. o. és Botos Barna VI. o. tanuló 15—15 P-t, Sándor László V. és Makai Sándor III. o. t. 12—12 P-t kapott. Június hóban a szociális ügyosztály újból adományozott 56 P-t, amely összegből Farkas István, Fazekas Lajos VII. o. és Tompa Lajos VI. o. tanuló 12—12 P-t, Karikó Sándor V. o. és Sági Mihály II. o. t. 10—10 P-t kapott. N. N. 7 drb, a *Csáthly Rt.* könyvkereskedő cég 6 drb, a *Szent István Társulat* debreceni fiókjá 5 drb, *Dr. Kiss Árpád* és *Molnár József* gyak. gimn. tanárok 3, illetve 1 drb jutalomkönyvet ajándékoztak az iskolának. Jutalomkönyvet a következő kitűnőrendű tanulókat kaptak: I. o.: Fehérváry Örs, Nádory István, Szücs János, Bakóczi Mihály. — II. o.: Sági Mihály. III. o.: Fux Lajos, K. Nagy József. — IV. o.: Ary László, Boczkó Miklós, Fazekas Sándor, Gulyás László, Lakatos István, Salánki László, Szoör József. — V. o.: Dudás László, Hajdú László, Hankiss Elemér, Szondy István. — VI. o.: Zsáry Árpád. — VII. o.: Farkas István, Hankiss János, Szanyi Gyula, Sztanó Lajos.

A tanári könyvtár részére ajándékoztak: VKM 147 drb 958.80 P, *Dr. Mitrovics Gyula* 1 drb 1 P, *Dr. Jausz Béla* 1 drb 8 P, *Dr. Madai Pál* 2 drb 4 P, *Dr. Némedi Lajos* 39 drb 60 P, *Kölcsey Dezső* 1 drb 6 P, *H. Fekete Péter* 1 drb 50 f, *Bakos József* 1 drb 2 P, *Fővárosi ped. könyvtár* 1 drb 2 P, *Déri Múzeum* 2 drb. 9 P, *Debreceni Szemle* 1 drb. 16 P, *Kat. Tanügyi Főigazg.* 1 drb. 6 P, *Tisza István-Tudományegyetem* 1 drb 8 P, *Pázmány Péter-Tudományegyetem* 1 drb 3 P, *Közegészségügyi Orsz. Szöv.* 1 drb 5 P, *Biztosítási Int. Orsz. Szöv.* 1 drb 5 P, *Ifjúsági Irod. Társ.* 1 drb 3.20 P, *Franklin Társulat* 2 drb 2 P, *Magyar Könyvbarátok* 1 drb 6 P, *Magyar Csillag* 1 drb 7 P értékben.

A *természettajzi szertár* részére *Dr. Sátori József* házigörény, mokus s rökakoponyát ajándékoztott 43 P értékben.

Az iskola részére *Dr. Mitrovics Gyula* 1 képet ajándékozott 30 P értékben.

A *tanulók szociális érzékének fejlesztése* céljából az idén is részt vettünk jótékonyági akciókban. A cserkészcsapat a Vöröskereszt gyűjtésében segédkezett, a leventecsapat pedig a Honvéd-karácsony mozgalomba kapcsolódott be s 722 P értékű plakettet és levelezőlapot árusított.

A *tanári testület a honvédcsaládok felszegélyezésére* 135 P-t adott a főigazgatóság útján és a *hadiárva*k neveléséből is kivieszi részét, amennyiben a Debreceni Tisza István Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karával és a Debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézzel együtt egy hadiárva nevelését vállalta el.

A *Györfly-Kollégium* debreceni tagozatának pártolásában is részt vett iskolánk, mert a tanári kar adományaiából összegyűlt 52.40 P és az ifjúság által gyűjtött 47.60 P, összesen 100 P-vel egy alapító tagságot jegyzett.

III.

Iskolánk felügyeleti hatóságai.

A Debreceni M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumának fenntartója a magyar állam, s az iskola közvetlenül a M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium fennhatósága alatt áll.

Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. miniszter: *Dr. Szinnyi-Merse Jenő*.
Államtitkár: *fáji Fáy István*. A középiskolák csoportfőnöke: *Dr. Kósa Kálmán* miniszteri osztályfőnök. A középiskolai ügyosztály főnöke: *Dr. K. Kováts Gyula* miniszteri osztályfőnök.

Közvetlen felettes hatóságunk *Dr. Hankiss János*, államtitkár, egyetemi ny. r. tanár, a Debreceni M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézet elnöke; elnökhelyettes: *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár, az igazgatótanács tagja.

A Tanárképzőintézet igazgatótanácsának tagjai: *Dr. Bárczi Géza*, egyetemi ny. r. tanár, *Dr. Bodnár János*, egyetemi ny. r. tanár, *Kiss József*, tanker. kir. főigazgató, *vitéz Dr. Mészáros Ede*, egyetemi ny. r. tanár, *Dr. Milleker Rezső*, egyetemi ny. r. tanár.

IV.

A tanári testület névjegyzéke és iskolai munkaköre.

1. Rendes tanárok.

Sorszám	A tanár neve és lakása	Alkalm. minősége	Képesítése	Szolgálati éveinek száma		Mely tárgyakat, mely osztályokban, heti hány órában tanított	Heti órai száma	Jegyzet
				összes	ezen intézetnél			
1.	<i>Dr. Jausz Béla</i> Kossuth-utca 7.	gyak. g. igazgató	magy. német.	24	7			Ped. teoretikum vezetője Isk. lev. pk.
2.	<i>Dr. Bada Gyula</i> Ferenc József-u. 58.	beosztott r. tanár	magyar latin	6	1	latin II. 5. latin III. 4. latin IV. 4. latin VI. 4.	17	A II. o. főnöke. Az II. könyvtár öre. A Segítő Egy. vezetője.

Sorszám	A tanár neve és lakása	Alkalm. minősége	Képesítése	Szolgálati évetnek száma		Mely tárgyakat, mely osztályokban, heti hány órában tanított	Heti órai száma	Jegyzet
				összesen	ezen intézetnél			
3.	Zágoni Barra György Egymalom-utca 4.	gyak. g. tanár	menny.-tan term.-tan	15	6	mennyiségtan I. 4. mennyiségtan III. 3. mennyiségtan IV. 3. mennyiségtan VI. 3.	13	A geom. szertár őre
4.	Bars László Pápay József-u. 10.	gyak. g. tanár	rajz	16	5 1/2	rajz I. 2. rajz II. 2. rajz III. 2. rajz IV. 2. rendk. rajz V. 2. rendk. rajz VI. 2. rajz VII. 1.	13	A rajzszerktár őre
5.	Dr. Csinády Gerő Besze János-u. 12.	gyak. g. tanár	földrajz term.-rajz	17	2	földrajz I. 3. földrajz II. 4. természetrajz IV. 3. egészségtan IV. 1. vegytan VI. 2. honv. ism. VI. 1. oszt. főnöki óra I. 1.	15	Az I. o. főnöke. A természetrajzi szertár őre
6.	vitéz Fehérváry Dezső c. igazgató Csapó-utca 59.	gyak. g. tanár	magyar latin	16	7	latin I. 5. latin V. 4. latin VII. 4.	13	Dijkezelő
7.	Gyarmathy László Dobozi bérház	beosztott r. tanár	menny.-tan ábr. m.	9	1			Irodavezető
8.	Dr. Hegedűs Lajos Batthyányi-u. 6.	gyak. g. tanár	magyar német	11	1	magyar III. 4. német III. 4. magyar IV. 4. német IV. 4. honv. ism. IV. 1.	17	A IV. o. főnöke. Ért. jegyző.
9.	Dr. Kiss Árpád Weszprémy-u. 8.	gyak. g. tanár	német francia	11	4	német V. 3. német VI. 3. német VII. 3. francia VII. 4.	13	A VII. o. főnöke A tanári könyvtár. őre
10.	Dr. Kovács Máté Ember Pál-u. 10.	gyak. g. tanár	magy. francia	11	5 1/2	magyar V. 3. francia V. 4. honv. ism. V. 1. magyar VII. 3. honv. ism. VII. 1.	12	1943. ll. 1-én áthelyeztetett
11.	Dr. Madai Pál c. igazgató Sinai Miklós-u. 5/b.	gyak. g. tanár	történelem földrajz	35	7	történelem IV. 3. történelem VI. 3. történelem VII. 2.	8	Helyettes igazgató.
12.	Molnár József Bethlen-u. 58.	gyak. g. tanár	magyar francia	8	1	magyar I. 5. magyar II. 5. magyar V. 3. magyar VI. 3. magyar VII. 3.	19	A VI. o. főnöke Az önképzőkör vezetője.
13.	Ráthonyi Lajos Izsó-utca 3.	r. tanár	testnevelés	5	5	testnevelés I. 3. testnevelés II. 3. testnevelés III. 3. testnevelés IV. 3. testnevelés V. 3. festnev. VI.—VII. 3.	18	A Sportkör elnöke
14.	Dr. Simon László Kömlyóssy-u. 56.	beosztott r. tanár	történelem földrajz	4	3	honv. ism. I. 1. honv. ism. II. 1. történelem III. 3. földrajz III. 2. történelem V. 3. honv. ism. V. 1. gazdaságtan VI. 2. földrajz VII. 1.	14	A III. o. főnöke. A cserkészcsapat és diakkaptár vezetője A történelmi és földrajzi szertár őre
15.	Dr. Tóth Lajos egyet. magántanár Kigyó-u. 33.	gyak. g. tanár	menny.-tan term.-tan	19	5	mennyiségtan II. 4. természettan III. 1. honv. ism. III. 1. mennyiségtan V. 3. mennyiségtan VII. 3. honv. ism. VII. 1.	13	Az V. o. főnöke. A természettani szertár őre. Szállásfelügyelő

2. Óraadók :

Horváth Károly, református leánygimn. r. tanár, középiskolai tanulmányi felügyelő ; tanította az éneket az I. osztályban, heti 2, a II. osztályban heti 2, a III. osztályban heti 1, összesen heti 5 órában.

Molnár András, egyet. lektor, áll. gimn. tanár, tanította a franciát az V. és VI. osztályban 1943. február hó 1-től heti 4—4, összesen heti 8 órában.

Dr. Sători József, egyet. tanársegéd, debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézetbe beosztott áll. gimn. tanár ; tanította a természetrajzot az I. osztályban heti 2, a II. osztályban heti 2, az V. osztályban heti 4, összesen heti 8 órában.

Dr. Zimonyi Gyula, egyet. tanársegéd, okl. középisk. tanár, tanította a fizikát a VII. osztályban heti 4 órában.

3. Hitoktatók :

Hutai Ferenc r. kat. hittanár szentszéki bíró tanította a r. kat. hittant az I—IV. osztályban és az V—VII. osztályban 1—1, összesen heti 2 órában 1943. január hó 29-ig.

P. Delé Antonin O. P., r. kat. hitoktató ; tanította a r. kat. hittant az I—IV. osztályban és az V—VII. osztályban 1—1, összesen heti 2 órában 1943. január hó 30-tól a tanév végéig.

Dr. Módos László, református hitoktató ; tanította a református hittant az I—VII. osztályokban heti 2—2, összesen heti 14 órában.

Dönsz Tivadár, ev. hitoktató ; tanította az ev. hittant az I—IV. és V—VI. osztályokban 2—2, a VII. osztályban 1, összesen heti 5 órában.

Dr. Nyika Béla, önálló hitoktató, g. kat. áldozópap ; tanította a g. kat. hittant heti 1 órában.

4. Iskolaorvos :

1943. május 1. óta *Dr. Rex-Kiss Béla*, egyet. magántanár.

5. Altisztek :

Fodor István, II. o. altiszt, *Dávid Miklós*, kísérető szolgál, *Mikulás Györgyné*, napszámos takarítónő.

V.

A tanárok iskolán kívüli, irodalmi, társadalmi munkássága.

Dr. Jausz Béla : Emlékplap tart. tűzérszázados. Katonai kitüntetései : ezüst katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz kat. érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, magyar bronz érdemérem a hadi ékítm. kardos III. o. katonai érdemkereszt kibebített másával, II. o. ezüst vitézségi érem kétszer, Károly csapatkereszt, magyar hadi érdemérem, erdélyi emlékérem. — Az országos Középiskolai Tanár-egyesület Debreceni Körének elnöke — A Debreceni T. E. tb. elnöke, a Magyar—Észk Társaság választmányi tagja, a Budapesti Philologiai Társaság, az Eötvös Collegium Volt Tagjai Szövetségének és a Collegium Hungaricum Szövetség tagja, ev. presbiter. — Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét félévben „Német stílusgyakorlatok“ címmel az I.—II. éves, „Irodalomtörténeti szakolvasmány“ címmel a III.—IV. éves német szakos egyetemi hallgatók, „A középiskolai modern nyelvi oktatás

módszertana“ címmel a német- és franciaszakos és „Pedagógiai teoretikum“ címmel az összes gyakorló tanárjelöltek számára. Előadást tartott a VKM. által középiskolai tanárok számára rendezett német nyelvi és irodalmi továbbképző tanfolyamon 1942. augusztusában 3 órában a felsőfokú (irodalom) tanításról és a Nyári Egyetemen 4 órában. 1943. május hó 12-én az iskola II. félévi szülői értekezletén „A serdülő kor válságai“ címen, 1942. március 5-én a Mansz Anyák iskolájában „A serdülő kor“ címen, 1943. március 10-én a szatmárnémeti Szabad Egyetemen „Korszerű nevelés“ címen, 1943. március 17-én az iskolán kívüli népművelési bizottság Szülők iskolájában „A nevelő felelőssége“ címen. Beszédet mondott iskolai ünnepélyeken.

Zágoni Barra György: A nemzetvédelmi Kereszt tulajdonosa, tanulmányi felügyelő. — Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A középiskolai matematikatanítás módszertana“ címmel. Felolvasást tartott „Érdeklődés és figyelem“ címen a II. félévi módszeres értekezleten. Ez évben jelent meg „A mennyiségtan tanítása“ c. könyve, mely az első magyar teljes mennyiség-tani módszertan. Pedagógiai tanulmánya jelent meg a Prot. Tanügyi Szemlében.

Bars László: Tanulmányi felügyelő. A Tanárképzőintézet III. éves történelem, földrajz, természettudomány, mennyiség-tan, fizikaszakos tagjai számára heti 3 órában előadássorozatot tartott „A rajzolás, illetve a táblai rajz szerepe a középiskolai oktatásban“ címmel. — Hasonlóképpen több előadást tartott a gyakorló tanárjelölteknek szakcsoportonként a következő címmel: „A rajzolás mint metodikai segédeszköz a tanárok kezében“, „A konstruktív táblai rajzolás módszere és tárgyankénti alkalmazása“. Két festményét a Déri-múzeum vásárolta meg.

Dr. Csinády Gerő: Cikket írt a Protestáns Tanügyi Szemlébe.

Vitéz Fehérváry Dezső: Emléklapos tart. százados. Katonai kitüntetései: ezüst katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, arany vitézségi érem, I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, magyar hadi érdemérem, II. o. német vaskereszt. Polgári kitüntetései: nemzetvédelmi kereszt. — A Magyar—Észt Társaság választmányi tagja. — Cikket írt a Katolikus Figyelő folyóiratba. — Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A középiskolai latin nyelvi oktatás módszertana“ címmel a latinszakos gyakorló tanárjelöltek számára.

Gyarmathi László: Emléklapos tart. tűzérőhadnagy, cserkész csapatpattint, kerületi cserkész fegyelmi bíróság tagja, az Eötvös Kollégiumi Szövetség tagja, cikket írt az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közönlönybe.

Dr. Hegedüs Lajos: Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét félévben „Angol irodalmi olvasmányok“ és „Angol stílusgyakorlatok“ címmel az I—II. és III—IV. éves angol szakos egyetemi hallgatók számára. Magyar és finn szaklapokba nyelvtudományi, illetve fonetikai tanulmányokat írt. — „Az Ormányság nyelve“ c. munkájával a pécsi egyetem pályadíját nyerte el.

Dr. Kiss Árpád: A debreceni Nyári Egyetem h. főtitkára, tanulmányi ügyek vezetője. 1942. nyarán 3 órában előadást tartott a V. K. M. által középiskolai tanárok számára rendezett Német Nyelvi és Irodalmi Továbbképző Tanfolyamon; az 1942—43. tanév első felében a francia nyelv és irodalom tanításával kapcsolatos kérdésekről adott elő az egye-

temi Francia Intézetben; résztvett a Német Akadémia 2 napos nyelvtanítással foglalkozó értekezletén a budapesti Német Tudományos Intézetben; módszeres értekezleten megtartott előadásai: Önálló magyar tanárnevelés, A művészi alkotások felhasználása az irodalom tanításában. 1943. februárjában könyve jelent meg „Mai magyar nevelés“ címen a Debreceni Könyvek magyar neveléssorozata első köteteként. 1943. május 22-én a debreceni Tanári Körben „Magyarság és magyarkodás“ címen olvasott fel. Mint az Országos Evangélikus Tanáregyesület képviselője jelen volt az Országos Református Tanáregyesület júniusi nagyváradi közgyűlésén. — Több bírálata és hozzászólása jelent meg folyóiratokban.

Dr. Kovács Máté: A debreceni Nyári Egyetem főtitkára, egyetemi tb. tanársegéd, egyetemi francia nyelvi lektor, a debreceni Csokonai Kör örökös tagja, a debreceni Ady Társaság választmányi tagja, a Collegium Hungaricum Szövetség tagja. — A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem bölcsészeti karán az 1942—43. tanév I. és II. felében francia nyelvi lektorként adott elő a franciaszakos bölcsészethallgatók számára „XVII. századi francia irodalmi olvasmányok“ és „XII. századi francia irodalmi olvasmányok“ címen heti 4 órában. — Tanárképzőintézeti előadást tartott „A magyar irodalomtanítás módszertana“ címmel a magyarszakos tanárjelöltek számára heti 1 órában.

Dr. Madai Pál: Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A történelemtanítás módszertana“ címmel a történelemszakos gyakorló tanárjelöltek számára.

Molnár József: A Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, a Collegium Hungaricum Szövetség tagja. Cikkei jelentek meg az Ethnographia-Népélet és Magyar Családtörténeti Szemlében. A debreceni Tisza István-Tudományegyetem jogi karán működő Szociális Tanfolyam hallgatóinak heti 1 órában táj- és népkutató szemináriumi gyakorlatokat tartott. Előadást tartott a debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesület Fiúk-falva szeminárium-ában „A nevelés magyar vonatkozásai“ címen és a debreceni Múzeumbarátok Körében „A magyar népballadáról“. Szülői értekezleten és módszeres értekezleten a következő címen tartott felolvasást: „Hogyan tanuljon a diák“, „Az elemi iskola és a gimnázium közti különbség“, „Magyar ízlésre való nevelés“. „Irodalomtanítás, művészi nevelés“.

Ráthonyi Lajos: gimn. testnevelési tanár, tart. hadnagy, a DEAC igazgatósági tagja, módszeres értekezleten előadást tartott „Mindennapos testnevelés“ címmel. A Magyar Úszószövetség és 1942. nyarán rendezett II. úszóhét körüli fáradozásaiért emlékkerettel tüntette ki.

Dr. Simon László: egyetemi tb. tanársegéd, cserkészparancsnok.

Dr. Tóth Lajos: egyet. magántanár. A debreceni m. kir. Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság tagja, a Tisza István Tudományos Társaság rendes tagja, az Eötvös Kollégiumi Szövetség és több tudományos és társadalmi egyesület tagja. A folyó iskolai évben magántanári előadást tartott a Tisza István-Tudományegyetemen heti 2 órában „Hullámmechanika“ címmel. A természettanzakos gyakorló tanárjelöltek számára mindkét félévben tartott tanárképzőintézeti előadásának címe: „A középiskolai fizikatanítás módszertana“. Egyetemi előadásokat tartott mint szakelőadó a Tisza István-Tudományegyetemen az I. és II. félévben „Mechanika“ címmel heti 3 órában és a II. félévben „Thermodynamika“

címmel heti 2 órában. Mindkét félévben tartott tanárképzőintézeti előadásai: „Kiegészítések és gyakorlatok a mechanikához“, heti 2 órában és a természettanzakos gyakorló tanárjelöltek számára: „A középiskolai fizikatanítás módszertana“ heti 1 órában. Magántanári előadást tartott mindkét félévben „Elektronelmélet“ címmel.

VI.

Gyakorló tanárjelöltek.

1. **A gyakorló tanárjelöltek képzése; módszeres munka.** A) A Debreceni M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Elnöksége 418/1942. Tki. szám alatt az I. félévre 20 tanárjelöltet osztott be iskolánkhoz, és pedig a 20 közül 16 jelöltet kedvezményes félévi, 4 jelöltet egész évi gyakorlatra.

Ezek közül az egész év folyamán nem jelentkezett 2, a budapesti gyakorlóba osztatott át még a félév elején 1, a II. félévben kedvezményes 3 hetes gyakorlatot folytatott 1, katonai szolgálat miatt tanítási gyakorlatát félbeszakította 3. Azzal az 1 taggal együtt, aki már a múlt iskolai év II. felében kezdte meg egész éves gyakorlatát, az I. félévben összesen 14 tanárjelölt töltötte gyakorló idejét iskolánkban. Beosztatott ezen felül még 3 helyettes tanerő 3 hetes kedvezményes gyakorlatra.

Az I. félév végén a 14 jelölt közül 11 tagnak kedvezményes féléves, 1 tagnak egész éves, a félév folyamán 3 tagnak kedvezményes 3 hetes gyakorlata telt le, 2 egész éves jelölt pedig a II. félévre a 94.500/1942. IV. 1. sz. VKM. rendelet alapján nem gyakorló iskolában folytatta munkáját s a II. félévben 3 hetes gyakorlásra tért vissza iskolánkba.

A Tanárképzőintézet Elnökségének 25/1943. Tki. sz. végzése alapján a II. félévre 5 új tag osztatott be, akik közül azonban 1 másik két, később beosztott jelölttel együtt az említett 94.500/1942. IV. 1. sz. rendelet alapján nem gyakorló iskolában kezdte munkáját. Ez a 3 jelölt a fentebb említett 2 jelölttel a félév folyamán 3 hetes tanítási gyakorlatot végzett iskolánkban. Ugyancsak a II. félévben fejezte be kedvezményes féléves gyakorlatát egy jelölt, aki az I. félévben katonai szolgálata miatt gyakorlását megszakította. *Az egész iskolai év folyamán összesen 26 gyakorló tanárjelölt és h. tanár volt intézetünkhöz beosztva, és végezte törvény-előírta tanítási gyakorlatát.* A gyakorló tanárjelöltek egyéb adatai a 2. és 3. pontban találhatók meg.

A gyakorló tanárjelöltek képzése minden tekintetben a nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr 1933. évi 17.107/IV. sz. rendeletével kiadott szabályzat és utasítás előírása szerint történt. — Ennek értelmében a beosztásukat követő 2 héten keresztül naponként 3 órát látogattak, mégpedig elsősorban saját szakjuk óráin. E két hét leteltével történt meg végleges beosztásuk vezető tanáraik mellé, akikkel óra előtt és után alaposan megtárgyalták a végzendő anyagot és a követendő módszert, majd a kivitelt. Ezek a megbeszélések alkotják tulajdonképpen a tanítási gyakorlatra való előkészületet. A hét osztály (4 alsó és 3 felső osztály) teljes mozgási szabadságot biztosított a jelöltek beosztása tekintetében. Mindamellet felhívtuk valamennyi jelölt figyelmét arra, hogy ne csak a beosztott órákon hospitáljon, hanem egész gyakorlati ideje alatt minél gyakrabban keresse fel a többi vezető tanár óráit is. Az egy-

séges iskolai szellem és a komoly tanári munka lényeges feltétele t. i., hogy már kezdő korában megismerkedjék a tanár más tárgyak célkitűzéseivel, anyagával, módszerével — ha csak főbb vonásokban is — és megszerezze a körültekintő, szakfanatizmustól mentes együttes munkálkodás iránt való érzéket. Írásbeli óratervekkel készültek a jelöltek annak a tárgynak óráira, amelyből tanítani óhajtottak. Ezek a tanítási gyakorlatok 4—6 hétig tartottak, s idén is meg tudtuk valósítani azt, hogy másik szaktárgyából is legalább 2 órát, általában pedig 4—5 órát tanított minden jelölt. A 3—6 hetes tanítási gyakorlat utolsó napján próbatanításokon igen gyakran üdvözölhettük egyetemünk bölcsészeti karának professzorait. A próbatanítást megbeszélés követte, amelyen egy hivatalos és előre kijelölt bíráló, a vezető tanár, a jelenlevő szakprofesszor és az igazgató fejtették ki véleményüket. — Novembertől kezdve bemutató tanításokat is tartottunk, éspedig átlag kéthetenként szerdán délelőtt. Céljuk a már fent említett egységes tanári munka és egységes intézeti szellem kialakítása volt, ép ezért ezeken az egész tanári testület és az összes gyakorló tanárjelöltek résztvettek. Példaadás kedvéért a vezető tanárok is tartottak bemutató órákat: *Dr. Csinády Gerő* 1942. november hó 11-én a IV. osztályban ásványtanból, *Dr. Kovács Máté* 1942. november hó 25-én az V. osztályban franciából és *Molnár József* 1943. március hó 31-én a VI. osztályban magyarból. A jelöltek közül heten tartottak bemutató tanítást, mégpedig magyarból *Moravánszky Ákos* 1942. december hó 16-án a II. osztályban és *Dr. Balogh László* 1942. november hó 11-én a VII. osztályban, latinból *Uffalussy József* 1943. május hó 5-én a VII. osztályban, németből *Hazagh Mihály* 1942. november hó 26-án és *Sulyovszky Kázmér* 1943. április hó 7-én az V. osztályban, *Dr. Zentai János* 1942. december hó 9-én a VI. osztályban, franciából *Asztalos Sándor* 1942. november hó 25-én a VII. osztályban.

Ezekkel a szerdai bemutató tanításokkal kapcsolatban pénteken délutánonként módszeres értekezleteket tartottunk, amelyeken egyrészt az elhangzott tanítás vétetett bírálat alá, másrészt az illető szaktárgy általános módszertani elvei, sőt továbbmenően a felvetődött pedagógiai problémák is megbeszélés tárgyát alkották. E módszeres értekezletek lefolyása a következő volt: a tanítást végzett jelölt önbírálat alakjában beszámolt azokról a pedagógiai és didaktikai elvekről, amelyek munkájában vezették, órája céljáról, és a kivitel sikeréről. Egy előre kijelölt bíráló taglalta azután az elvégzett munkát, de legtöbbször arra is felhasználta az alkalmat, hogy a szakdidaktika egy-egy aktuális kérdését fejtegesse. Ilyen bírálók voltak: *Deák Márton*, *Elek László*, *Hazagh Mihály*, *Kovács Ferenc*, *Moravánszky Ákos*, *Uffalussy József* és *Dr. Zentai János*.

Természetesen a jelöltek minden egyéb értekezletünkön is résztvettek: a tanári testület a belső és személyes természetű ügyeket a rendszeres értekezletek után folytatólagosan tartott zárt üléseken tárgyalta meg. Az év folyamán 26 tanári gyűlést, közülük 17 teljes ülést tartottunk. — Az elméleti képzésen kívül súlyt helyeztünk még arra, hogy jelöltjeink praktikusán is bekapcsolódjanak az iskola életébe és megismerjék az iskolai munka minden vonatkozását. Ép ezért rendszeresen végeztek inspekción az igazgatói irodában, résztvettek az órákói felügyeletben, istentiszteletekre jártak a tanulókkal, segédkeztek kirándulásainkon, a szertárakban, könyvtárakban és az értekezletek jegyzőkönyveit vezették.

Jegyzők voltak: *Asztalos Sándor*, *Dr. Balogh László*, *Csikesz Ferenc*, *Dr. Giday Kálmán*, *Elek László*, *Ihnát András*, *Kotormán István*, *Kovács Ferenc*, *Krámer Mihály*, *Rácz Tibor*, *Ujfalussy József*.

B) A bemutató tanítások nyújtotta metodikai anyag kiegészítésére és egységbe foglalása céljából a velük kapcsolatos megbeszéléseken kívül is tartottunk módszeres értekezleteket, illetve előadásokat. *Dr. Csinády Gerő* 1942. november hó 13-án, az I. félévi módszeres értekezleten „Az alsófokú biológia-tanítás mérlegéről“, *Barra György* 1943. április hó 8-án, a II. félévi módszeres értekezleten „Az érdeklődés és figyelemről“, *Dr. Bada Gyula* 1942. december hó 9-én az I. félévi nevelési tárgyú értekezleten „A fegyelem pedagógiai és didaktikai jelentőségéről“, *Ráthonyi Lajos* testnevelési tanár pedig 1943. április hó 16-án „A mindennapos testnevelés tanmenetének szempontjairól“ értekezett. — A bemutató tanításokkal kapcsolatban 1942. november hó 11-én *Molnár József* „Az elemi iskolai és középiskolai oktatás módszertani különbözősége“ c., *Dr. Kovács Máté* 1942. november hó 20-án „A korszerű magyar irodalmi nevelés főbb nehézségei“ c., 1942. november hó 26-án „A kezdőfokú francia oktatás“ c., *Dr. Kiss Árpád* 1942. november hó 26-án „Önálló magyar felsőbb nevelés“ c., 1942. december hó 11-én „Képzőművészet és irodalom“ c., *Molnár József* 1942. december hó 18-án „A magyar néphagyomány és nevelésünk“ c., 1943. április hó 2-án „Irodalomtanítás és művészi nevelés“ c., *vitéz Fehérváry Dezső* 1943. május 7-én „Vita a latin nyelv körül az első középiskolai törvényjavaslat tárgyalásakor“ címmel tartottak előadást. — A módszeres értekezletekkel kapcsolatban nem felesleges annak megemlítése sem, hogy az igazgató minden egyes próbatanítási megbeszélésen és minden módszeres értekezleten a részletkérdések alapos tisztázása után összefoglaló értékeléseiben vagy hozzászólásaiban arra törekedett, hogy a felvetődött kérdések magasabb szempontokból is megvilágíttassanak és a neveléstudomány átfogó rendszerébe beleillesztessenek.

A tanárjelöltek elméleti képzésével kapcsolatban kell megemlítenünk azt is, hogy az igazgató a Tanárképzőintézetben megtartotta a tanárjelöltek számára előírt heti 2 órás ú. n. pedagógiai teoretikumokat. — A tanári munka gyakorlati és elméleti részének kérdéseit fejtegető előadások bő alkalmat nyújtottak arra, hogy a jelöltek átfogó képet nyerjenek hivatásuk legfontosabb problémáiról.

Ugyancsak a Tanárképzőintézet keretében tartottak előadásokat szakok szerint a tanárjelölteknek: *Dr. Jausz Béla* „A középiskolai modern nyelvi oktatás módszertana“, *Barra György* „A középiskolai matematikatanítás módszertana“, *vitéz Fehérváry Dezső* „A középiskolai latin nyelvi oktatás módszertana“, *Dr. Kovács Máté* „A középiskolai magyar-tanítás módszertana“, *Dr. Madai Pál* „A történelemtanítás módszertana“ és *Dr. Tóth Lajos* „A fizikatanítás módszertana“ címmel, *Bars László* intézetünk rajztanára pedig több előadásban ismertette a táblai munka technikáját a gyakorló tanárjelöltek előtt, mivel a tapasztalat szerint nagy szükség van arra, hogy a kezdő tanár a tábla kihasználásának lehetőségeit útmutatás alapján és helyesen sajátítsa el.

A gyakorló tanárjelölteknek természetesen rendelkezésükre állottak a folyóiratok és a tanári könyvtár.

2. Az 1942—43. iskolai év folyamán beosztott gyakorló tanárjelöltek névsora.

JELÖLÉSEK: I = az I. félévben, II = a II. félévben folytatott kedvezményes féléves gyakorlatot, I-II = az egész iskolai évben, III = az I. félévben, IV = a II. félévben volt tagja az intézetnek, V = háromhetes kedvezményes gyakorlatra beosztott tanárjelöltek, VI = háromhetes gyakorlatra beosztott vidéki tanárok.

- Asztalos Sándor*, Tiszalök, 1919. okt. 15. ref., magyar-francia, I.
Dr. Balogh László, Debrecen, 1919. máj. 24. ref., magyar-angol, I.
Csikész Ferenc, Laskó, 1919. szept. 9. ref., földrajz-történelem, I.
Csokai Imre, Karcag, 1917. szept. 25. ref., latin-történelem, I.
- 5 *Csongár Álmos*, Ungvár, 1920. szept. 6. r. kat., német-latin, V.
Deák Márton, Sárospatak, 1920. jan. 15. ref., magyar-angol, I.
Dobos István, Miskolc, 1917. dec. 13. ref., magyar-angol, V.
Elek László, Okány, 1920. okt. 14. ref., magyar-angol, I.
Dr. Giday Kálmán, Fényeslitke, 1919. ápr. 3. ref., tört.-földrajz-műv.-tört., I.
- 10 *Hazag Mihály*, Ókéske, 1915. márc. 19. ref., német-angol, I.
Ihnát András, Rahonc, 1918. febr. 27. gör. kat., latin-történelem, I.
Kotormán István, Hódmezővásárhely, 1912. dec. 26. ref., történelem-földrajz, III.
Kovács Ferenc, Debrecen, 1919. szept. 8. ref., magyar-latin, II.
Krámer Mihály, Budapest, 1920. aug. 26. izr., kémia-fizika, I.
- 15 *Lelekács Miklós*, Kereknye, 1907. dec. 19. gör. kat., történelem-ruszin, VI.
Moravánszky Ákos, Tiszafüred, 1919. szept. 15. r. kat., magyar-francia, I.
Dr. Pósa Péter, Cserépfalu, 1920. okt. 27. ref., német-angol, I-II.
Précz Zoltán, Debrecen, 1919. nov. 23. izr., magyar-francia-angol, I.
Psenák András, Ógyala, 1913. nov. 18. rkat., latin-történelem, VI.
- 20 *Rácz Tibor*, Miskolc, 1920. febr. 13. ref., fizika-mennyiségtan, II.
Sulyovszky Kázmér János, Bély, 1916. jún. 4. rkat., német-francia, II.
Szilvási Árpád, Mezőberény, 1916. máj. 19. ref., mennyiségtan-fizika, I-II.
Tömöry Lajos, Gyula, 1908. nov. 14. ref., történelem-földrajz, I-II.
Ujfalussy József, Debrecen, 1920. febr. 13. ref., latin-görög, II.
- 25 *Ujhelyi Mihály*, Nagytoronya, 1910. nov. 20. gör. kat., magyar-szlovák, VI.
Dr. Zentai János, Miskolc, 1919. dec. 23. ref., német-angol, I.

3. A gyakorló tanárjelöltek megoszlása vezetőtanárok és tantárgyak szerint.

Sorszám	Vezető tanár	Gyakorló tanárjelöltek	Látogatott, illetve* próbatanítást végzett	
			osztály- ban	tárgyalt
1	<i>Dr. Bada Gyula</i>	Csongár Álmos Kovács Ferenc	III. IV.	latin
2	<i>Zágoni Barra György</i>	Rácz Tibor*	VI.	mennyiségtan
3	<i>Dr. Csinády Gerő</i>	Csikész Ferenc Dr. Giday Kálmán*, Bollobás Béla* Krámer Mihály, Bollobás Béla Krámer Mihály*	I. II. IV. VI.	földrajz földrajz természetrajz vegytan
4	<i>Vitéz Fehérváry Dezső</i>	Psenák András* Ihnát András* Ujfalussy József*	I. V. VII.	latin
5	<i>Dr. Hegedüs Lajos</i>	Dr. Pósa Péter* Deák Márton	III. IV.	német
6	<i>Dr. Kiss Árpád</i>	Dr. Balogh László, Hazagh Mihály* Sulyovszky Kázmér* Dr. Zentai János* Csongár Álmos* Asztalos Sándor*, Elek László, Moravánszky Ákos, Dobos István	V. VI. VII. VII.	} német francia
7	<i>Dr. Kovács Máté</i>	Elek László* Hazagh Mihály, dr. Pósa Péter, Précz Zoltán, dr. Zentay János Dr. Balogh László*, Ujhelyi Mihály	V. V. VII.	magyar francia magyar
8	<i>Dr. Madai Pál</i>	Ihnát András, Tömöry Lajos*. Ujfalussy József Csikész Ferenc*, Psenák András, Lelekács Miklós Dr. Giday Kálmán, Kotormán István	IV. VI. VII.	történelem
9	<i>Molnár András</i>	Sulyovszky Kázmér	VI.	francie
10	<i>Molnár József</i>	Asztalos Sándor, Moravánszky Ákos*, Précz Zoltán Dobos István* Deák Márton* Kovács Ferenc*	II. V. VI. VII.	magyar
11	<i>Dr. Simon László</i>	Kotormán István*, Tömöry Lajos Kotormán István, Tömöry Lajos	III. VII.	földrajz
12	<i>Dr. Tóth Lajos</i>	Rácz Tibor Szilvási Árpád* Szilvász Árpád, Rácz Tibor, Krámer Mihály	II. V. III.	mennyiségtan fizika

VII.

Tanulmányi kirándulások.

A tanév folyamán nagyobb kirándulást nem rendeztünk a közlekedési és élelmezési nehézségek miatt. A természetrajz és földrajz keretében azonban minden alkalmat felhasználtunk a természet felkeresésére. Az I., II. és V. osztály fejtett ki különösen nagy szorgalmat a növénygyűjtés terén. Egész napos kirándulást rendezett intézetünk 1942. szeptember hó 19-én Guthra, amelyen a növendékek teljes számban vettek részt az igazgató és 10 tanár vezetésével. A IV. osztály tanulói Dr. Csinnády Gerő tanár vezetésével 1943. április 6-án megtekintették a városi gázgyárat. A tanulók művészeti nevelésének elmélyítését és a képzőművészetek iránti érdeklődés és szeretet fejlesztését célozta a Déri Múzeum és az ott rendezett kiállítások többszöri megtekintése.

VIII.

A könyvtárak és szertárak gyarapodása és állapota az 1942. költségvetési évben.

Iskolánkat a nagyméltóságú VKM. és a Középiszkolai Tanárképzőintézet elnökségének bölcs gondoskodása az idén is ellátta a legnélkülözhetetlenebb bútorokkal és tanszerekkel. Osztályaink jóminőségű és praktikus padokkal, illetve asztalokkal, táblákkal, pedagógiaileg értékesíthető képekkel vannak berendezve. A képek és virágok otthonosabbá, színesebbé tették osztálytermeinket és egyéb helyiségeinket. — A tanszerek és könyvtárak gyarapításában jelentős szerepet játszanak egyrészt a nagyméltóságú VKM. ajándékai, valamint a Tanárképzőintézet elnöksége által használatra átengedett és letétbe helyezett pedagógiai szakkönyvtár.

Bútorok. Gyarapodás. Vétel 68 db 5566.18 P értékben. Teljes állomány 503 db 23.203.98 P értékben.

Házi és irodai felszerelés. Gyarapodás. Vétel 12 db, ajándék 2 db, összesen 14 db 119.40 P értékben. Teljes állomány 227 db 2050.80 P értékben.

Nyilvántartási és számadási könyvek. Gyarapodás. Vétel : 27 db, ajándék 4 db, összesen 31 db 179.18 P értékben. Teljes állomány 239 db 684.35 P értékben.

Tanári könyvtár. Gyarapodás. Vétel 551 db, ajándék 207 db, összesen 758 db 4905.83 P értékben. Teljes állomány 1862 db 10.919.55 P értékben.

Iffjúsági könyvtár. Gyarapodás. Vétel : 239 db 910.30 P értékben. Teljes állomány 865 db 2697.81 P értékben.

Történelmi, művészettörténeti és klasszika-filológiai szertár. Gyarapodás nincs. Állomány 37 db 607.90 P értékben.

Földrajzi szertár. Gyarapodás. Vétel : 2 db 66.— P értékben. Teljes állomány 56 db 716.95 P értékben.

Természettani szertár. Gyarapodás. Vétel : 77 db 1782.81 P értékben. Teljes állomány 77 db 1782.81 P értékben.

Természetrajzi szertár. Gyarapodás. Vétel : 152 db, ajándék 6 db, összesen 158 db 408.24 P értékben. Teljes állomány 1024 db 4257.41 P értékben.

Mértani szertár. Gyarapodás nincs. Teljes állomány 30 db 290.69 P értékben.

Rajzszertár. Gyarapodás nincs. Állomány 27 db 93.60 P értékben.

Tornaszertár. Gyarapodás nincs. Állomány 68 db 2825 P értékben.

Kimutatás a 108348/1943. VI. 1. sz. VKM.-rendelet alapján a tanári könyvtár azon *másodpéldányairól*, amelyek a hivatkozott rendelet értelmében az iskolák között elcserélhetők, illetve átadhatók: *Bárczi G.*: Magyar szófejtő szótár, *Bohn Ferenc*: A testnevelés története, *Brandenstein Béla*: Etika, *Csengeri*: Homeros Iliasa és Odysseiaja, *Boikeief B.*: Bolgár költők anthológiája, *Dosztoevszkij*: Bűn és bűnhődés, *Erdély* (gr. Teleki Pál szerkesztésében), *Felvidékünk—Honvédségünk* (a Vitézi Rend kiadása), *H. Fekete Péter*: Bocskay István, *Helbig* (René): A légiturista, *Karl János*: A földrajz tanítása, *Kerékjártó Béla*: A geometria alapjairól (I. kötet), *Kornis Gy.*: Századunk tudományának szelleme, *Lietzmann*: Methodik des mathematischen Unterrichts, *Maróthy Jenő*: Szeptember től márciusig, *Mika Sándor*: Az ókor története, *Mika Sándor*: Magyarország története a mohácsi vészig, *Prohászka Lajos*: Az oktatás elmélete, *Pröhle V.*: A japán nemzeti irodalom kis tükre, *Sebestyén Károly*: Shakespeare, *Szabó I.*: Herczeg Ferenc, a drámaíró, *Szmrecsányi Miklós*: Eger művészetéről, *Tettamanti Béla*: A legszükségesebb német szavak és fordulatok, *Veress Endre*: Báthory István, *br. Villani Lajos*: A renaissance úttörői, *Wagner* (Paul): Methodik des erdkundlichen Unterrichts (II. kötet), *Willmann* (Otto): Didaktik als Bildungslehre.

IX.

Hűség munká.

1. **Önképzőkör.** Vezető tanár: Molnár József. A VII., VI., V. és IV. osztály tanulói vettek részt az önképzőkori üléseken. A kör tartott 5 rendezés és két díszgyűlést (október 6, március 15), amelyen elhangzott 8 előadás, illetve felolvasás és 3 szavalat. Az előadások tárgyköre igen változatos. Megemlékezés Móricz Zsigmondról (Balajthy Béla VI. és Szentpétery József VI.), Áprily Lajos költészete (Botos Barna VI.), Reményik Sándor (vezető tanár), Janus Pannonius (Dudás László V.), Zrínyi Miklós korunkban (Szanyi Gyula VII.), Zrínyi Ilona emlékezete (Fazekas Lajos VII.) és Mi alapon rokonaink a finnek? (Szanyi Gyula VII.). A szavalók (Fazekas Lajos VII., Kis Ernő VI. és Dudás László V. o.) és előadók igen szép eredménnyel és komoly felkészültséggel szerepeltek; 7 dolgozat ért el jegyzőkönyvi dícséretes fokot, kettő sikerült fokot s csak egy kevésbé sikerült fokot. Egy ülést a XX. századi magyar irodalom megvitatásának szentelt a Kör, melyen a tanulók nagy érdeklődéssel vettek részt. A bevezető előadást a vezető tanár tartotta. A Kör munkáját a következő tisztikar irányította: elnök: Hankiss János VII. o. t., alelnök: Zsáry Árpád VI. o. t., titkár: Szanyi Gyula VII. o. t., főjegyző: Tompa András VI. o. t., aljegyző: Dudás László V. o. t., pénztáros: Hankiss Elemér V. o. t., könyvtáros: Fazekas Lajos VII. o. t. — A Körnek járt a Pásztortűz című folyóirat.

1942. október 12-én alakult meg a Kör táj- és népkutató szakosztálya, melyet Molnár József tanár vezetett. A szakosztály önként jelentkező tagjai a VII., VI. és IV. osztályból kerültek ki, összesen 15 tanuló. A legszorgalmasabbak: VII. osztály: Kerényi Imre, VI. osztály: Balajthy Béla, Botos Barna, Kaplonyi Miklós, Kovács István, Lengyel Zoltán, Leővey András, Tompa András, Zsáry Árpád. IV. osztály: Boczkó Miklós, Kiss György és Kovács Tibor. Összejöveteleinket magyar dal-tanulással kezdtük s minden egyes alkalommal magyar népdalokat is

énekeltünk. A vezető tanár a táj- és népkutató munkába való tájékozódáshoz részletesen ismertette Györffy Isván: A néphagyomány és nemzeti művelődés című könyvét s az egyes kérdéseket megbeszélték közösen. Cél az volt, hogy a magyar néppel való kapcsolatokat kiépítsük és megbecsüljük azt a nagy nemzeti értéket, amit néphagyománynak nevezünk. A tájékozódás után a tanulók maguk is könyvismertetéssel foglalkoztak s az Országos Táj- és Népkutató Intézet által ajánlott könyveket mutatták be egymás előtt s hívták fel annak elolvasására és tanulmányozására társaik figyelmét. Hogy az elméleti ismereteket kibővítsük, közös látogatást tettünk a Déri Múzeumban, ahol különösen az alföldi magyar nép életére vonatkozó tárgyi emlékeket ismertük meg. Majd a Déri György-féle néprajzi részben képet kaptak a tanulók a magyar nép jellegzetes néprajzi vidékeiről és értékes hagyományairól. — Több tanuló tagja lett a Múzeumbarátok Körének s ott a havi összejöveteleken a legújabb, ebbe a tárgykörbe vágó tudományos művekkel is megismerkedett, s maga is önálló munkakört próbált magának kialakítani. — A nyári nagyvakációban több tanuló a megismert elvek alapján végez kutatást a környezetében. Az Országos Ifjúsági Táj- és Népkutató Intézet jövő évi pályázatán már ez a csoport is részt fog venni. Az önként vállalkozó tanulók különös szorgalommal, határtalan lelkesedéssel és jó kedvvel kapcsolódtak bele ebbe a munkába, mely ismereteik bővítésén túl a magyar népi élet igaz értékeinek megismerésére vezette őket és komoly elhatározással kezdték meg a gyűjtőmunkát már is. Az első év eredménye nemcsak kielégítő, hanem a megszokottat jóval felülmúlja s ez által az önképzőkör munkaterülete sokkal szélesebb körűvé fog válni és életszerűbb lesz. A tanulók munkaterülete: Debrecen és környéke, Szatmár, Szabolcs, Bihar és Gömör megye, ahova az egyes diákokat rokonai, illetve származási szálak fűzik s most újra megismerik és jobban meglátják népünk igazi értékeit.

2. Cserkészcsapat. Intézetünk cserkészcsapatát a Magyar Cserkészszövetség Orsz. Intéző Bizottsága 1937. december 18-án tartott ülésén 631. sz. alatt Tisza István cserkészcsapat néven igazolta.

Az első évek küzdelmes kísérletekkel teltek el, az 1939—40. és az 1940—41. tanév azonban már nagy eredménnyel végződött: az ifjúságból kiválasztódott az a fiatal csoport, amely átítatva lelkesedéssel, a cserkészet szellemét teljesen magáévá tette s így a jelen tanévben is már kimagasló eredmény elérésére tette képessé a csapatot.

A csapat vezetője dr. Jausz Béla igazgató, szervezőtestületi elnök felügyelete alatt dr. Simon László tanár, mb. parancsnok volt. Munkájában dr. Kiss Árpád tanár, volt parancsnok, dr. Csinády Gerő tanár, volt karcagi parancsnok és Gyarmathy László tanár, volt parancsnok értékes támogatása segítette. A tanulóifjúság részéről példaadó buzgalommal Neudold József VII. oszt. tanuló, segéd tiszt, és Szanyi Gyula VII. oszt. tanuló, segéd tiszt, a csapat rajveetői, valamint az alább névszerint felsorolt örsvezetők vettek részt a szervezés, vezetés és cserkésznevelés munkájában.

A csapat ezévi történetének főbb eseményei a következők:

A csapat 1942. július 3-tól 13-ig táborban volt a beregmegeyi Zánykán 50 taggal.

Az első felév a próbákra való előkészületekkel telt el. A próbák anyaga volt a főtárgya a hetenként tartott örsi és a kéthetenként tar-

tott rajösszejöveteleknek. Résztvett a csapat a hadirokkantak részére történt gyűjtésben. A csapat közös megmozdulásai: ősszel járőrverseny Pallagra, januárban téli menetgyakorlat Bocskai-kertbe, márciusban kirándulás Kondorosra. A csapat létszáma 74, tehát az egész intézet tanulóifjúságának csaknem felét foglalja magában.

A csapatnak létszámban és főleg a cserkész-szellemben való megizmosodása arra bátorították a parancsnokságot, hogy szembeszállva a mai idők nehéz körülményeivel, ezidén is megkezdje a nyári nagytábor előkészítését.

Közben 13 órs-, illetve segédórsvezetőnk jelentkezett a húsvéti szünidőben megtartott órsvezetői táborra. Ezek közül heten, névszerint Neudold József és Szanyi Gyula segédtiszték, Dudás László, Ér Lajos, Hajdú László, Hankiss Elemér, Maklár Elek, Sándor László és Simonffy Emil órsvezetők, mint a vezetőképzőkeret tagjai vettek részt az órsvezetői táboron.

A nyári tábor előkészületei e jelentés írásakor a legbiztatóbbak. Sem a fiúknak, sem a parancsnokságnak nem szegték kedvét a múlt nyári tábor nehézségei.

A tanévnek ezek az eredményei, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy még mindig csak a kezdet sikerei, biztosítékai az egészségesen épülő és gyarapodó iskola nagyraható ifjúsági munkájának, annak, hogy a gimnázium teljessé létével cserkészcsapata is elérheti a gyakorló gimnáziumhoz méltó színvonal nemes rangját.

3. Diákkaptár. Az iskolai Diákkaptár-Egyesület ezidén is a cserkészcsapat kebelében folytatott szerény tevékenységet. Érdeklődéssel kapcsolódott be a kerület tevékenységébe, nagy eredmények elérésében azonban még mindig akadályozta az a tény, hogy intézetünk kicsiny létszámú felső osztályai nem tudták irányító tehetségeiket sokfelé megosztani.

4. Ifj. Segítő Egyesület. Egyesületünk jóváhagyott alapszabályokkal működik. Tanárnőke *Dr. Bada Gyula*. Tagja az intézet minden tanulója. Az elmúlt iskolai évben továbbfejlesztettük a tankönyvsegélyezést, úgyhogy most már az I.—V. osztály tanulóit tudtuk tankönyvekkel segélyezni csekély használati díj ellenében. A tankönyv-könyvtár állománya ebben az évben 528 volt, ebből az év folyamán az I. osztályból 8, a II. osztályból 17, a III. osztályból 12, a IV. osztályból 11 és az V. osztályból 8, összesen 56 tanuló, tehát az összlétszám egyharmada részesült tankönyvsegélyben 405 kiadott könyvvel.

5. Sportkör. A sportkör neve: A Debreceni M. Kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumának „Hajdu“ Sportköre. A debreceni tankerülethez tartozik. Megalakulásának ideje 1938. Igazolási száma 227. Tiszteletbeli elnöke: *Dr. Jausz Béla* gyakorló gimnáziumi igazgató. Vezető tanára: *Ráthonyi Lajos* testnevelő tanár. Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 164. Magántanulók száma: 1. A testnevelési alapra fizetők száma: 164.

A korosztályok sportköri foglalkoztatásának heti óraszám: 2. Működő szakosztályok: Vívás, atletika, kosárlabda, asztali tenisz. Az intézetnek tornaterme, játékra alkalmas udvara, külön játszóttere nincs. A sportkör tagjai a DEAC sporttelepen és a DTE tornacsarnokban gya-

korolnak. Uszoda nincs. Úszni tudók száma: 128. Téli sport üzésére van mód.

Az elmúlt év folyamán egy versenyt rendeztünk. Résztvettünk az úszónapon, a DEAC által rendezett kosárlabda körmérkőzésen. Március 14-én Leövey András VI. o., Szöör József IV. o., Neudold József VII. o., Görgey Miklós V. o. tanulókkal Szolnokon a kerületi középiskolai asztali tenisz bajnokságon vettünk részt. Ezen a versenyen egyénileg Leövey András VI. o. t. bajnokságot nyert, párosban (Leövey—Szöör) második, csapatbajnokságban második helyezést értünk el.

Március 21-én Leövey András VI. o. tanuló résztvett az országos asztali tenisz bajnokságon és III. o. versenyben bajnokságot, II. o. versenyben második helyezést ért el.

Március 24-én résztvettünk a DEAC mezei futóversenyén és Kis Ernő VI. o. t. pályacsúcs eredménnyel első helyezést ért el.

Március 28-án Kis Ernő VI. o. a DVSC versenyén nagyszámú induló közül hatodik lett.

Április 4-én leveinte mezei futóversenyen vettünk részt, amelyen egyénileg Kis Ernő VI. o. t. első lett. Csapatban (Kis E., Tompa A., Lengyel Z., Kaplonyi M., Botos Z.) hetedik helyezést értünk el.

Május 2-án a MASz IV. o. versenyén Kis Ernő VI. o. 400 m-en első, 1000 m-en második helyezést nyert.

Május 25-én megrendeztük házi vívóversenyünket. Kezdők közül tőrben 1. Miklós B. II. o., 2. Vásáry A. II. o., 3. Juhász L. III. o. Haladók közül: 1. Károlyi Gy. III. o., 2. Albert J. III. o., 3. Szűk T. III. o.

X.

Rendkívüli tárgyak.

I. Német társalgási gyakorlatok. I. csoport. I—II. osztály. Vezette: Dr. Hegedűs Lajos tanár heti két órában 1942. október 1-től 1943. május 31-ig. A megtartott órák száma 49. A beszélgetések tárgyai: a tanuló élete, közvetlen környezete, a család, lakás, ruházat, étkezés, a legegyszerűbb és legismertebb foglalkozások, utazás stb. A szókincset és a nyelvtani anyagot fokozatosan és párhuzamosan építettük fel, megfelelő tankönyv híján, teljesen önállóan. A tanítást apró mondókák, rejtvények és dalok élénkítették. A tanulók kedvvel vettek részt a munkában és így az eredmény is kielégítő, többeknél igen jó volt. A tanulók neve és érdemjegye: I. osztály: Dudinszky György (1), Mikita Mihály (2), Nádory István (1), Pály Dénes (1), Teremy Dénes (3). II. osztály Dudinszky Emil (1), Miklós Béla (2), Vásáry András (2).

II. csoport. III. osztály. Vezette: Dr. Hegedűs Lajos tanár heti két órában 1942. október 1-től 1943. május 31-ig. A megtartott órák száma: 51. A beszélgetések tárgya: a mindennapi élet szókincséből merített kérdések, kisebb történetek feldolgozása német nyelven, játékok, anekdoták és dalok. Az eredmény igen jó. A tanulók neve és érdemjegye: Albert János (1), Csinády János (1), Dalmi Tibor (1), Fux Lajos (1), Kovács Tibor (2), Major Ferenc (2), Marchhart József (2), Molnár János (2), Nyíri István (1), Salánki János (2), Szűk Tibor (2), Vincze László (2).

III. csoport. V—VI. osztály. Vezette: Dr. Kiss Árpád tanár heti két órában. A tanfolyam tartama 1942. október 1-től 1943. május 31-ig. A megtartott órák száma: 49. A beszélgetések tárgya német elbeszélések, leírások, kisebb költői művek olvasás utáni beszámolója, az azokhoz fűződő kérdések, problémák tisztázása, a tanulók felvetett kérdései, a mindennapi élet szókincsének ehhez kapcsolódó ismétlése. Az eredmény kielégítő. Nevek és érdemjegyek: Balla István (kimaradt), Hajdú László (1), Juhász Róbert (3), Szondy István (1), Sztanó Pál (1), Tamás István (3), Balajthy Béla (1), Zsáry Árpád (1).

2. Francia társalgási gyakorlatok. V—VI. osztály. Vezette: Molnár József tanár heti két órában 1942. október 1-től 1943. május 31-ig. A megtartott órák száma: 53. A beszélgetések tárgya: a diák környezete, a városi élet különféle alkalmi, kisebb anekdoták, költemények, Maupassant egyik novellájának olvasása és megbeszélése, francia dalok. Közösen olvastuk a hetenként megjelenő magyarországi francia ujság, a *Gazette de Hongrie* cikkeit, mely lap a tanulók nagyrésztének kedvezményes áron járt. Főcél a szókincs gyarapítása és annak felhasználása volt a legszükségesebb nyelvtani dolgok begyakorlásával. A kedves dalok igen élénkítették a tanulás menetét s közben bemutattunk képeket a francia életből s különösen vonzó téma volt Párizs, melyet térképről és fényképekről elég jól megismertek a tanulók. A tanulók szorgalmasan és kedvvel vettek részt a munkában s az eredmény jó. A tanulók neve és érdemjegye: V. osztály: Ér Lajos (1), Görgey Miklós (1), Jóna Tamás (1), Hajdú László (1), Maklár Elek (1). VI. osztály: Botos Barna (1), Balajthy Béla (1), Kaplonyi Miklós (1), Kovács István (2), Szabó Szabolcs (2), Szentpétery József (2).

3. Olasz társalgási gyakorlatok. Olasz társalgási gyakorlatokra az V—VII. osztályok tanulói jelentkeztek. Heti két órában tanultak. Segédkönyvül Boros-Szabó: Olasz nyelvkönyve szolgált. A gyakorlatokat december hó 1-én kezdtük és május végén fejeztük be. A megtartott órák száma: 41. Igyekeztünk elsajátítani az olvasmányokhoz és a beszélgetésekhez szükséges nyelvtani elemeket. Olvasmányaink az iskoláról, a családról, az otthonról, az ünnepekről, az Itália földjéről stb. szövegeket. Az aránylag kevés idő ellenére elég szép eredményt tudtunk elérni. A gyakorlatokon 14 tanuló vett részt. Érdemjegyeik a következők voltak: VII. osztály: Szanyi Gyula (1), VI. osztály: Borsos Tibor (1), Botos Barna (1), Kiss Ernő (2), Kneusel-Herdliczka Gusztáv (2), Kovács István (2), Lengyel Zoltán (1), Medgyessy György (1), Szentpétery József (2), Zsáry Árpád (1), V. osztály: Borsi Emil (2), Csonka János (2), Debreceni Ferenc (2), Ottományi Sándor (1).

4. Rendkívüli rajz. V—VI. osztály. Vezette: Bars László tanár heti 2 órában az egész év folyamán. A tanfolyam testcsoport vetületi és axonometrikus ábrázolásával, gépek, gépalkatrészek szerkezetének és méreteinek technikai megoldásaival, tájképek művészi felfogásával, különböző előadási módokban való visszavetítésével, valamint művészettörténeti kérdések megtárgyalásával foglalkozott. A tanulók neve és érdemjegye: V. osztály: Borsi Emil (2), Csonka János (1), Debreceni Ferenc (2), Dudás László (1), Ér Lajos (1), Görgey Miklós (1), Hajdú László (1), Hankiss Elemér (1), Jóna Tamás (1), Juhász Róbert (1), Lengyel Gábor (1), Maklár Elek (1), Molnár Ferenc (2), Ottományi Sán-

dor (1), Sándor László (1), Simonffy Emil (1), Szondy István (1), Sztanó Pál (1), Veress László (1).

VI. osztály: Balajthy Béla (1), Borsos Tibor (1), Botos Barna (1), Kaplonyi Miklós (1), Kovács István (1), Kneusel-Herdliczka Gusztáv (1), Lengyel Zoltán (1), Medgyessy György (1), Szabó Szabolcs (1), Szentpéteri József (1), Tompa András (1), Zsáry Árpád (1).

5. Vívás 2 csoportban (kezdő-haladó). Vezette: Ráthonyi Lajos testn. tanár 1942. október 1-től 1943. május 31-ig. Beiratkozott 20 tanuló. Évközben eltávozott 2 tanuló; a tanfolyamot 18 tanuló látogatta végig. A tanulók neve és érdemjegye: Nádory István I. o. (1), Szabó Jenő I. o. (2), Szabó Zoltán I. o. (2), Zsupán Kálmán I. o. (2), Afonyi Gyula II. o. (1), Miklós Béla II. o. (1), Vásáry András II. o. (1), Veres Iván II. o. (2), Katona József III. o. (1), Juhász Lajos III. o. (1), Fazakas Sándor IV. o. (1), Eőry Kálmán III. o. (3), Albert János III. o. (1), Károlyi György III. o. (1), Szabó Endre III. o. (1), Szűk Tibor III. o. (1), Kiss Jenő IV. o. (1), Ér Lajos V. o. (1), Hajdú László V. o. (1), Simonffy Emil V. o. (1).

XI.

A tanulók névjegyzéke és érdemjegysorozata.

TUDNIVALÓK: 1. Akinek általános tanulmányi eredménye kitűnő, és magaviselete jeles, annak nevét **vastag betűkkel nyomattuk.**

akinek általános tanulmányi eredménye és magaviselete jeles, annak nevét **dőlt betűkkel nyomtattuk.**

2. Aki minden tárgyból legalább elégséges, felsőbb osztályba léphet.

3. Aki egy tárgyból elégtelen, minden folyamodás nélkül javítóvizsgálatot tehet az arra kitűzött időben.

4. Aki két, három vagy négy tárgyból elégtelen, vagy ha a javítóvizsgálaton rem felelt meg, tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja. Úgy-szintén az is, aki két egymást követő osztályt már javítóvizsgálattal végzett és a következő osztályban egy tantárgyból újból elégtelen érdemjegyet kapott.

5. Gimnáziumi tanulmányokat többé nem folytathat az, aki négy-nél több tárgyból elégtelen, vagy ha gimnáziumi tanulmányai folyamán már két ízben ismételt osztályt és a második osztályismétlést követő tanévben tanulmányi eredménye egy tantárgyból elégtelen. Gimnáziumi tanulmányokat nem folytathat az az ismétlő sem, aki két, vagy több tárgyból elégtelen, vagy javítóvizsgálaton nem felelt meg.

6. A továbbhaladás megállapításánál a testnevelés, egészségtan, ének és rendszeret érdemjegy nem számít.

A rövidítések jelentése: A név után rk. = római katolikus; gkat. = görög katolikus; ref. = református; ág. ev. = ágostai hitvallású evangélikus; unit. = unitárius; hgy. hadigyámolt. A számok jelentése: a magaviseletében és előmenetelben: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen. A testgyakorlás rovatában: fm = felmentett. Az ált. tanulmányi eredményben: kit. = kitűnő, jel. = jeles. els. = elégséges, elt. = elégtelen. Az utolsó „Tandíj” feliratú rovatban azt az összeget közöltük pengőben, amennyi a tanuló II. félévben érvényes tandíjfokozatának az egész évre átszámítva megfelel; „tm” a teljes díjmentességet jelenti.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Tantárgyak										Ált. tanulm. eredm.	Rendszertel	Tandij	
		Magaviselet	Hitlan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Természettan	Mennyiséglen	Rajz	Testnevelés	Ének				Honvédelmi. ism.
5.	Afonyi Gyula ref.	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1	jó	1	100	
	Dudinszky Emil ref.	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1	jó	2	100	
	Fehér Tibor ref.	2	1	3	2	4	3	3	3	3	2	elt.	3	100	
	Fésüs Lajos ref.	2	1	2	1	3	1	3	2	3	2	els.	2	80	
	Győri Ferenc ref.	1	3	3	2	3	3	1	3	im	1	els.	2	80	
10.	Koós Sándor ref.	1	1	2	2	1	1	2	1	3	2	jó	1	40	
	Lengyel Lajos ref.	1	1	2	2	2	1	3	1	2	3	jó	3	80	
	Máthé György ref.	2	2	3	2	3	1	3	3	1	1	els.	2	100	
	Miklós Béla rkat.	1	2	1	1	2	1	3	2	1	1	jó	2	80	
	Mikulási Béla ref.	1	1	2	1	3	2	2	1	1	1	jó	2	60	
15.	Molnár György ref.	1	1	2	1	3	1	2	1	2	1	jó	2	60	
	Molnár István rkat.	2	1	2	2	4	2	3	2	1	3	elt.	3	80	
	Nagy Lajos ref.	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	jó	1	20	
	H. Nagy Mátyás rkat.	2	2	3	3	4	2	3	3	1	3	elt.	3	100	
	Papp Géza ref.	1	2	2	3	3	3	3	3	3	4	els.	3	100	
20.	Puskás Tibor ref.	2	1	2	1	3	2	3	2	3	2	els.	3	80	
	Püspök István rkat.	2	1	3	2	4	1	3	2	im	3	elt.	3	80	
	Sági Mihály rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm	
	Selmeczi János rkat.	2	2	3	3	3	1	3	3	1	3	els.	3	100	
	Szalay Kálmán ref.	2	1	2	1	3	1	2	2	1	3	jó	2	40	
25.	Széchy Tamás ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	jel.	2	20	
	Szőőr Árpád ref.	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	jó	2	80	
	Tóth Ernő ref.	2	1	3	3	3	2	3	3	1	2	els.	2	100	
	Vásáry András ref.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	jel.	1	60	
	Veress Iván ref.	2	2	3	2	3	3	2	1	1	2	els.	3	80	

Kimaradtak :

27. Keömley Gábor rkat. — 1942. X. 30.
 26. Botos Lajos ref. — 1943. V. 20.
 28. Spakovszky Iván ref. — 1942. XII. 11..

Összesen : 28.

III. osztály.

Osztályfőnök : Dr. SIMON LÁSZLÓ.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Tantárgyak											Ált. tanul. eredmény	Rendszeret	Tandíj		
		Megviselés	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés				Ének	Honvédelmi ism.
	Agárdi Jenő ref.	2	1	1	1	1	3	2	3	4	3	2	4	2	jó	2	100
	Albert János ref.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	3	1	1	1	jó	1	80
	Baka Béla ref.	1	2	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	els.	2	100
	Bojtor Lajos ref.	2	2	2	2	1	3	3	2	2	3	3	2	2	els.	2	80
5.	Both János ref.	1	1	2	2	1	2	2	2	2	3	3	2	2	jó	2	40
	Csinády József ref.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2	jó	1	100
	Dalmly Tibor rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	jel.	1	100
	Eöry Kálmán ref.	1	1	2	1	2	3	2	2	2	1	3	1	2	jó	1	100
	Erdey Tibor ref.	1	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1	2	1	jó	1	40
10.	Fábián Jenő ref.	2	2	4	2	3	4	3	3	4	3	3	4	3	elt.	3	100
	Fux Lajos ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	kit.	1	100
	Juhász Lajos ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	4	2	els.	2	100
	Katona József ág. ev.	1	1	2	2	2	3	3	3	2	1	3	3	3	els.	2	100
	Károlyi György ref.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	jel.	1	60
15.	Király László ref.	2	1	2	2	2	3	3	2	3	3	1	3	1	els.	3	80
	Kovács Tibor ref.	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	3	2	jó	2	60
	Lénárt János ref.	1	1	2	2	2	3	3	2	2	1	3	2	2	els.	2	80
	Major Ferenc ref.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	jó	2	40
20.	Makai Sándor ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	jel.	1	20
	Marchhart József rkat.	1	1	2	1	1	2	2	2	1	3	2	3	2	jó	2	100
	Molnár János ref.	1	2	2	3	2	3	2	2	3	2	1	3	2	els.	2	100
	K. Nagy József ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	20
	Nagy Pál rkat.	2	1	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	jó	3	40
	Némethy Gyula ref.	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	jó	2	60
25.	Nyíri István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	jó	1	60
	Piros Tibor rkat.	2	1	3	2	2	4	3	2	2	1	2	3	2	elt.	2	100
	Salánki János ref.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	jel.	1	tm.
	Sasvári György ref.	2	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1	1	2	jó	2	60
30.	Szabó Endre ref.	1	2	2	2	2	3	3	2	3	1	1	2	2	els.	1	100
	Szabó József Pál ref.	1	1	3	2	2	3	3	2	2	1	im	3	2	els.	2	80
	Szűk Tibor ref.	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	jó	1	80
	Veszprémy Pál ref.	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1	3	2	els.	2	80
	Vincze László ref.	2	1	2	2	2	3	2	2	3	1	1	2	2	els.	3	80

Kilépett: Tóth Lajos ref. 1943. február hó 18-án.

Összesen : 34.

IV. osztály.

Osztályfőnök : Dr. HEGEDŰS LAJOS.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismételt-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Alt. tanulm. eredm.	Rendszerlet	Tandij		
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Egészségtan				Honvédelmi ísm.	
5.	Ary László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
	Boczkó Miklós ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
	Borsi Zoltán ref.	2	1	2	4	3	3	2	3	3	2	2	2	2	2	1	100
	Csurka László ref.	2	2	2	3	4	3	2	3	1	2	2	2	2	2	2	100
	Dobi Sándor ref.	2	2	2	3	3	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	80
	Farkas József ág. ev.	1	1	3	2	3	3	2	2	3	1	1	2	2	2	3	100
	Fazakas Sándor ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	100
	Gulyás László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	20
	Jámbor Endre ref.	1	2	2	3	3	3	2	2	2	1	2	2	2	2	2	100
	Kettesy Gusztáv rkat.	1	2	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2	2	2	2	100
10.	Kiss György ref.	1	2	2	3	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	100
	Kiss Jenő ref.	1	1	2	3	3	3	3	3	3	1	2	2	2	2	2	80
	Kiss Zsigmond ref.	1	1	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2	2	2	2	80
	Kormos József rkat.	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	100
	Kovács Tibor ref.	1	1	2	2	2	2	1	3	1	1	1	1	1	1	2	40
	Lakatos István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	tm.
	Medgyessy Béla ref.	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	60
	Molnár András ref.	2	1	2	1	1	3	2	2	1	2	2	1	1	1	2	40
	Salánki László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
	20.	Szanyi Miklós ref.	1	1	2	2	3	3	3	3	1	1	2	2	2	1	1
Szita László ág. ev.		1	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	100
Szőr József ref.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	80
Turner Ferenc rkat.		1	1	3	3	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2	2	60

Összesen : 23.

V. osztály.

Osztályfőnök : Dr. TÓTH LAJOS.

rszám	A tanuló neve. vallása, ismétel-e?	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszeretel	Tandij	
		Magaviselet	Hittem	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Testnevelés				Honvédelmi ism.
5.	Borsi Emil ref.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	2	2	jó	2	100
	Csonka János ref.	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2	els.	1	100
	Debreceni Ferenc ref.	1	1	2	2	3	3	2	1	3	3	1	els.	2	100
	Dudás László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	20
	Ér Lajos rkat.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1	jó	1	100
	Görgy Miklós ref.	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1	1	jó	2	60
	Hajdu László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Hankiss Elemér ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	2	80
	Jóna Tamás ref.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	jó	1	100
	Juhász Róbert rkat.	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	3	jó	2	80
10.	Karikó Sándor ref.	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	jó	2	40
	Lengyel Gábor ref.	1	1	2	2	2	3	2	1	2	1	1	jó	2	80
	Maklár Elek ág. ev.	1	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	jó	1	80
	Molnár Ferenc ref.	1	1	3	2	3	3	3	3	3	fm	2	els.	1	100
	Ottományi Sándor ref.	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	1	jó	2	40
	Sándor László ref.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	jó	2	60
	Simonffy Emil rkat.	1	1	2	1	3	2	2	2	2	fm	1	jó	2	80
	Szondy István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	kit.	1	20
	Sztanó Pál ág. ev.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	jó	2	80
	20.	Tamássy István ref.	2	2	3	1	3	4	3	2	3	3	2	jó	2
Veress László ref.		1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	elt.	2	80
															tm.

Kimaradt :

Balla György ref. 1943. máj. 19.

Gasztonyi Kálmán ref. 1943. márc. 9.

Összesen : 23.

VI. osztály. Osztályfőnök : MOLNÁR JÓZSEF.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlé-e ?	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszerlet	Tandj		
		Megaviselet	Hittan	Magyar	Történelem	Gazd. és fűrs. iasm.	Latin	Német	Francia	Vegytan	Mennyiségtan				Testnevelés	Honvédelmi ism.
5.	Balajthy Béla rkat.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	jel.	1	60
	Berényi Zoltán ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3	3	1	jel.	1	80
	Borsos Tibor rkat.	2	1	1	2	1	2	2	2	1	2	1	1	jó	2	100
	Botos Barna ref.	2	1	1	2	1	1	3	2	1	2	1	1	jó	1	40
	Botos Zoltán ref.	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1	2	els.	2	100
	Kaplonyi Miklós ref.	1	2	2	3	2	3	3	2	1	3	1	1	els.	2	100
	Kis Ernő ref.	2	2	3	4	2	3	3	3	3	3	1	2	elt.	3	100
10.	Kneusel-Herdliczka G. ág. ev.	1	1	2	2	1	2	3	2	2	2	3	1	jó	2	60
	Kovács István ref.	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2	1	2	els.	2	100
	Lengyel Zoltán ref.	1	1	2	2	1	2	2	1	1	2	1	1	jó	1	60
	Leővey András ref.	1	2	2	3	2	3	3	3	2	3	1	2	els.	2	100
15.	Medgyessy György ref.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1	jó	1	60
	Nemes Béla ref.	2	2	3	3	2	3	3	3	2	3	3	2	els.	2	100
	Szabó Gábor ref.	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	2	els.	2	100
	Szabó Szabolcs ref.	1	1	3	3	1	3	3	3	2	3	3	1	els.	2	100
	Szentpétery József ref.	1	1	2	3	2	2	3	3	2	3	2	1	els.	1	100
	Tompa Ándor ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	jel.	1	40
Zsáry Árpád ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit	1	20	

Összesen : 18.

VII. osztály. Osztályfőnök : Dr. KISS ÁRPÁD.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismételt-e ?	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszerlet	Tandj			
		Megaviselet	Hittan	Magyar	Történelem	Földrajz	Latin	Német	Francia	Természettan	Mennyiségtan				Reiz	Testnevelés	Honvédelmi ism.
5.	Balkányi Sándor ref.	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3	2	im	2	els.	2	80
	Farkas István rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	kit.	1	tm.
	Fazekas Lajos rkat.	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	jó	1	60
	Hankiss János ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	80
	Jeney Mihály ref.	2	3	3	3	3	3	3	4	3	4	2	1	3	elt.	3	100
	Kerényi Imre ref.	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3	2	els.	2	100
	Neudold József ref.	1	1	2	3	1	3	2	3	3	3	2	2	2	els.	1	100
	Padits Pál rkat.	1	1	2	2	1	2	2	2	2	3	1	1	2	jó	1	60
10.	Szanyi Gyula ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.	
	Sztanó Lajos ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	80	

Magántanuló : I. o. elégséges : Antal Sándor ref. 1931.

XII.

Érettségi vizsgálat.

Iskolánk fokozatos fejlődése folytán ebben az esztendőben érettségi vizsgálataink nem voltak.

XIII.

Statisztika.

1. A tanulók száma és fontosabb adatai.

A datcsoport		O s z t á l y o k									I.—VIII.
		I.	II.	III.	IV.	I.—IV. össz.	V.	VI.	VII.	V.—VII. össz.	
a) A tanulók száma	Beírt nyilv. tanuló	33	28	34	23	118	23	18	10	51	169
	Osztályozott nyilv. tan. magán tan.	31	25	33	23	112	21	18	10	49	161
	Osztályozott összesen	32	25	33	23	113	21	18	10	49	162
	Ezek közül ismétlő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) élet- kora	1932-ben született	21	—	—	—	21	—	—	—	—	21
	1931-ben "	8	14	—	—	22	—	—	—	—	22
	1930-ban "	2	6	15	—	23	—	—	—	—	23
	1929-ben "	—	5	14	15	34	—	—	—	—	34
	1928-ban "	—	—	4	7	11	13	—	—	—	13
	1927-ben "	—	—	—	1	1	6	10	—	—	16
	1926-ban "	—	—	—	—	—	2	6	6	—	14
	1925-ben "	—	—	—	—	—	—	1	3	—	4
	1924-ben "	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
	Magántanuló 1931-ben sz.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1
c) vallása	római katolikus	9	6	4	3	22	3	2	3	8	30
	görög katolikus	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1
	református	17	19	27	17	80	15	14	5	34	114
	ág. evangélikus	4	—	2	3	9	3	2	2	7	16
d) anya- nyelve, nyelv- isme- rete	magyar anyanyelvű	31	25	33	23	112	21	18	10	49	161
	csak magyarul beszél németül is "	31	25	33	17	106	17	16	9	42	148
	franciául is "	—	—	—	6	6	4	2	1	7	13
e) szülők foglal- kozása szerint	középbirtokos és bérlő kisbirtokos, kisbérlő	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1
	nagyiparos	—	—	3	—	6	2	1	—	3	9
	kisiparos, bányavállalk.	5	4	3	1	13	2	1	—	3	16
	egyéb ipari segédszemély	—	1	5	—	6	2	—	—	2	8
	kiskereskedő	4	1	1	3	9	—	2	1	3	12
	kereskedelmi tiszt.	1	—	1	—	2	—	—	—	—	2
	közlekedési tisztv.	2	3	1	1	7	4	3	—	7	14
	egyéb közl. segédszemély	3	—	—	—	3	—	—	—	—	3
	köztisztviselő	4	4	5	3	16	4	2	2	8	24
	pap, tanár, tanító	4	2	3	3	12	3	4	2	9	21
	más értelmiség	4	—	3	3	10	—	2	2	4	14
	közhiv. v. értelm. altiszt	1	1	—	2	4	1	—	—	1	5
	katona v. csendőrtiszt	1	3	1	1	6	—	2	—	2	8
	katona v. csendőrtiszt	—	1	1	1	3	—	—	—	—	3
nyugdíjas köztisztviselő	1	2	4	4	11	1	—	2	3	14	
egyéb nyugdíjas tiszt.	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	
nyugdíjas altiszt lőkés	—	—	1	1	2	2	—	—	2	4	
magán tan. fogl.: tanuló	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
f) szülők lakó- helye szerint	A vármegyében lakik	—	1	2	—	3	—	—	1	1	4
	Bihar vm-ben "	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2
	Csongrád vm-ben "	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1
	Marostorda vm-ben "	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1
	Szabolcs vm-ben "	2	—	—	—	2	—	1	—	1	3
	Szatmár "	—	1	—	—	1	1	1	—	2	3
	Debrecen thj. vár. "	29	22	29	23	103	20	15	8	43	146
Pécs thj. városban "	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	
g) közül bejárók	Vasúton és kerékpáron	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1
	Nagycseréről Hajdúhadháztól	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1

A d a t c s o p o r t		O s z t á l y o k								I.-VIII.		
		I.	II.	III.	IV.	I.-IV. össz.	V.	VI.	VII.		V.-VII. össz.	
A z o s z t á l y o z o t t t a n u l ó k	h) lakás szerint	Szülőinél lakik	29	23	30	23	105	20	15	8	43	148
		Kosztadónál lakik	2	2	3	—	7	1	3	2	6	13
	i) óra-mulasztások	A heti óraszámnál kevesebbet mulasztott tanulók száma	19	15	14	10	58	9	8	3	20	78
		Az igazoltan mulasztott órák száma	1021	879	2089	923	4912	1085	664	470	2219	7131
	j) általános előmenetel	Kitűnő rendű	4	1	2	7	14	4	1	4	9	23
		Jóes	6	2	4	—	12	—	3	—	3	15
		Jó	10	10	12	4	36	13	5	2	20	56
		Elégséges	6	5	10	9	30	2	4	2	8	38
		Tulnyomóan elégséges	2	3	2	1	8	1	4	1	6	14
		Elégtelen egy tárgyból	3	4	2	2	11	1	—	—	2	13
" két	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1		
" 3-4	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1		
	Magántanuló elégséges	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
k) közül rendkívüli tárgyat tanul	Francia társalgás	—	—	—	—	—	5	6	—	11	11	
	Olasz "	—	—	—	—	—	4	9	1	14	14	
	Német "	6	2	12	—	20	5	2	—	7	27	
	Vjväs	4	4	7	2	17	3	—	—	3	20	
	Rendkívüli reiz	—	—	—	—	—	19	12	—	31	31	
	Összesen	10	6	19	2	37	36	29	1	66	103	
l) tandijmentes, tandijat fizet	Tandijmentes	1	1	1	1	4	1	—	2	3	7	
	20 pengőt fizet	1	2	2	1	6	2	1	—	3	9	
	40 " " " "	4	2	4	2	12	2	2	—	4	16	
	60 " " " "	4	3	5	2	14	2	4	2	8	22	
	80 " " " "	2	9	8	5	24	6	1	3	10	34	
	100 " " " "	19	8	13	12	52	8	10	3	21	73	

2. Tanulmányi eredmény.

Tantárgyak	Oszályok – Nyilvános tanulók száma – Érdemjegyek																											
	I. o. 31				II. o. 25				III. o. 33				IV. o. 23				V. o. 21				VI. o. 18				VII. o. 10			
	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen	jó	elégsg.	elégtelen				
Magaviselet	26	5	—	14	11	—	23	10	—	19	4	—	20	1	—	14	4	—	8	2	—	—	—	—				
Hittan	23	5	3	17	7	1	26	7	—	17	6	—	20	1	—	12	6	—	8	5	3	2	—	—				
Magy. ny.	12	10	9	5	12	8	12	17	3	1	8	13	2	10	9	2	7	6	5	—	—	—	2	—				
Történelem	—	—	—	—	—	—	15	14	4	—	8	7	7	1	14	7	2	10	5	1	4	3	3	—				
Gazd. és társ. i.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	8	—	—	—	—	—	—				
Földrajz	17	7	7	10	11	4	15	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	1	—				
Latin nyelv	8	10	10	4	6	11	7	12	12	2	9	2	11	1	5	11	5	6	4	8	5	1	4	—				
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	5	18	10	—	7	8	8	—	8	7	5	4	3	11	4	3	3	—				
Francia ny.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	3	6	5	7	4	3	2	1*				
Természetr.	18	10	3	17	5	3	—	—	—	10	10	3	—	12	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
Vegytan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	2	—	—	—	—	—				
Term.-tan	—	—	—	—	—	—	9	19	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	—				
Mennyiségtan	10	11	10	4	7	14	7	13	11	2	7	8	8	—	5	12	4	—	4	7	7	—	4	1				
Rajz	10	13	8	10	9	6	15	7	11	—	12	6	5	—	—	—	—	—	—	—	6	4	1	4				
Testnevelés	13	8	5	14	4	5	22	6	2	—	12	11	—	—	8	6	4	11	2	5	7	1	1	—				
Egészségt.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ének	5	15	9	2	9	8	7	1	7	12	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Honv. ism.	24	4	3	11	13	1	9	18	6	—	13	10	—	—	16	5	—	12	6	—	5	4	1	—				
Rendszeretel	22	6	3	5	12	8	12	17	4	—	8	13	2	—	8	13	—	8	9	1	7	2	1	—				

* Angol nyelvből.

3. Az iskolai felszerelés értéke.

Tételek	Gyarapodás				Állomány		
	Vétel	Aján- dék	Érték		Darab	Érték	
	darab		P	f		P	f
Bútorok	68	—	5566	18	503	23203	98
Házi és irodai felszerelés	12	2	119	40	227	2050	80
Számadási könyvek	27	4	179	18	239	684	35
Tanári könyvtár	551	207	4905	83	1862	10919	5 5
Ifjúsági könyvtár	239	—	910	30	865	2697	81
Történelmi és filológiai szertár	—	—	—	—	37	607	90
Földrajzi szertár	2	—	65	—	56	716	95
Természettani szertár	77	—	1782	81	77	1782	81
Természettanrajzi szertár	152	6	408	24	1024	4257	41
Mértani szertár	—	—	—	—	30	290	69
Rajzszertár	—	—	—	—	27	93	60
Tornaszertár	—	—	—	—	68	2825	—
Összesen :	1128	219	13937	94	5015	50130	85

4. Az iskola népessége az alapítás óta.

Tanév	Osztályozott nyilvános tanulók									Sikeres érettségi vizsgát tett
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.	
1936—37	23	—	—	—	15	—	—	—	38	—
1937—38	29	24	—	—	15	19	—	—	87	—
1938—39	33	26	22	—	—	15	19	—	115	—
1939—40	31	31*	25	21	—	—	13	18	139	18
1940—41	32	26	28	22	12	—	—	15	135	14
1941—42	29	31	25	26	20	11	—	—	142	—
1942—43	32*	25	33	23	21	18	10	—	162	—

* Ezek közül 1 tanuló betegség miatt a II. félévben lett magántanuló és év végén magánvizsgátot tett.

5. Az iskola épületének méretei.

1. Iskola udvar = 800 m². 2. Előkert = 550 m². 3. Az épület alagsora : altiszti lakás szobája = 24 m², altiszti lakás konyhája = 13 m², szertár = 13 m² + 40 m², rajzszertár = 18.7 m², pincék és raktárak összesen : 133 m², folyosó = 47.8 m². 4. Az iskolaépület földszintje : Tantermek : I. o. = 54 m², III. o. = 37.5 m², IV. o. = 36 m² és VIII. o. = 36 m². Egyéb termek és helyiségek : gyakorló tanárok szobája = 19 m², ifj. könyvtár és olv. = 16 m², szertár = 25 m², folyosó = 31 m², WC és mosdó = 5.7 m². Az ép. I. em. : Tantermek : II. o. = 33 m², V. o. = 30 m². Egyéb termek és helyiségek : igazgató iroda = 30 m², irattár = 5.1 m², tanári szoba = 33 m², fogadó szoba = 22.5 m², orvosi rendelő = 17.5 m², előszoba = 6.5 m², mosdó = 3.1 m², folyosó = 12 m².

Tájékoztató az 1943—44. iskolai évre.

1. **Az iskolai év kezdete.** A nagyméltóságú VKM. 109.670/1938. IX. ü. o. számú rendeletével kiadott gimnáziumi Rendtartás értelmében a jövő iskolai év kezdésének rendje a következő: Szeptember 6-án d. e. 9 órakor lesz az *alakuló tanártestületi értekezlet*. — Szeptember 6-án d. e. 10 órakor tartjuk meg a *javító-, az esetleges különbözeti és magánvizsgálatokat*. A javítóvizsgálat díja a VKM. 57.436/1941. sz. rendelete alapján a tehetséges szegény tanulók iskoláztatási céljára szedendő 25 P. Szeptember 6-án d. e. 11 órától 1 óráig és 7-én d. e. 10 órától 1 óráig *beiratkozás*. A felvétel alkalmával minden tanulónak személyesen kell jelentkeznie. Az intézet előző évi tanulói a beiratkozáskor tanulmányi értesítőjüket mutatják be. Az elsősízből ide iratkozó tanuló személyesen és szülőjével, vagy annak felnőtt megbízottjával köteles megjelenni a következő okmányokat átadni: születési anyakönyvi kivonat, az előző tanulmányok elvégzéséről szóló bizonyítvány, himlőoltási és újraoltási bizonyítvány. Aki másntantervű közép- vagy középfokú iskolából jelentkezik felvételre, az csak sikeres különbözeti vizsgálat után vehető fel. — Szeptember 9-én d. e. 8 órakor évnnyitó *istentiszteletek*. Ezek után az iskolában a *tanév ünnepies megnyitása, tisztelgés a nemzeti zászló előtt, osztályrendezés, az iskolai szabályok ismertetése*. — Szeptember 10-én d. e. 8 órakor megkezdődik a *rendes tanítás*.

2. **Díjak.** A beiratáskor 9.30 pengő felvételi díj és járulék fizetendő. Ezt az összeget a jeles és jó előmenetelű hadiárvák és hadigyámoltak nem fizetik, az elégséges előmenetelűek 8 pengőt fizetnek. A hadiárvák és hadigyámoltak azonban a beírásakor igényjogosultságukat igazolni kötelesek. A beírásakor kell fizetni a *filmdíjat* is, melynek teljes összege 3 pengő. A tandíjkezdvmény foka arányában ebből kedvezmény, illetőleg a hadigyámoltak, hadiárvák számára mentesség jár. Ugyancsak a beírásakor fizetendő a Horthy Miklós ösztöndíjalapba a tehetséges szegény tanulók iskoláztatása céljára szedendő díj is, amelynek összege kitűnő, jeles és jó előmenetelű tanulók számára 2.50 pengő, elégségeseknek 5 pengő. Miniszteri rendelet alapján minden tanuló fizet még 1 pengőt a Tanárok Háza javára. — Az újonnan középiskolába lépő tanulók ezenkívül 1.30 pengőt fizetnek Tanulmányi Értesítőre. — A *tan- és fenntartási díj* nyilvános tanulók számára évi 100 pengő, mely öt részletben is fizethető: október, november, január, március, április hó 5-ig. Az a tanuló, aki a megfelelő díjrészletet a határidőig meg nem fizeti, tekintet nélkül a be nem fizetés okára, a tanulók sorából törlendő. A tanulók magaviseletének és előmenetelének, valamint a szülők anyagi helyzetének figyelembevételével *tandíjkezdvmény* adható. Folyamodni csak hivatalos nyomtatványon lehet, mely az osztályfőnöktől kérhető. Ezeknek a kérvényeknek a beadási határideje szeptember hó 15-e, illetőleg a II. félévre vonatkozóan február hó 10-e. A tandíjkezdvményt és mentességet a tanári testület adja a tanév tartására. Ha a tandíjkezdvményt, illetőleg mentességet élvező tanuló a félévi osztályozó értekezlet eredménye szerint a feltételeknek többé nem felel meg, második félévre a megfelelő magasabb díjtételű helyre sorozandó be. Csak azok folyamodhatnak, akik jeles vagy jó előmenetelűek, vagy ha elégséges

rendűek is, több a jeles és jó jegyük együttvéve, mint az elégséges. A felső osztályos elégségesrendűeknél további megszigorítás is van. A kedvezményes tandíjak a következők: évi 80, 60, 40, 20 pengő és teljes mentesség. Az I. o. tanulók az első félévben teljes mentességet, illetőleg 20 és 40 pengős kedvezményt nem kaphatnak. A jeles és jó előmenetelű hadiárvak és hadigyámoltak bármely osztályúak is, tan- és fenntartási díjat nem fizetnek, de mentességre való jogosultságukat beiratáskor a szülők igazolni tartoznak újkeletű Hadigondozási Igazolvány hiteles másolatával.

3. **Diákruha, diáksapka.** Az intézet a gazdasági viszonyokra való tekintettel az egyenruhát csak ajánlja, de nem teszi kötelezővé. Az intézeti diáksapka viselése azonban minden tanulóra kötelező.

4. **Tanszerek és tankönyvek.** Az 1943—44. iskolai évben használandó tankönyvek jegyzékét Évkönyvünk 53—56. lapjain közöljük. Megfelelő könyveket a tanulók legújabb kiadású, tiszta, jól használható példányokban szerezzék meg. A Segítő Egyesület az arra szorulókat a meglevő készlethez mérten tankönyv-segélyben részesíti. Az erre vonatkozó kérések az Egyesület vezető tanáránál adandók elő. A közölt könyveken kívül egyéb felszerelést (füzetek, írószer stb.) tanári utasítás előtt senki se vásároljon.

5. **Ellenőrzőkönyv.** A tanuló az iskolába lépés alkalmával köteles vásárolni ellenőrzőkönyvet. Ez az ellenőrzőkönyv az iskolai rendszabályokon felül tartalmazza mindazokat a tudnivalókat, melyek a szülői házat az iskola rendjéről és szervezetéről általánosságban tájékoztatják. Az iskolai rendszabályokat a tanuló ellenőrzőkönyvében a szülő vagy helyettese, valamint az esetleges szállásadó aláírja és ezzel tudomásulvételüket elismeri s egyben kötelezi magát, hogy azokat maga is megtartja és a tanulóval is megtartatja. Az ellenőrzőkönyvet köteles a tanuló az iskolába naponként magával vinni.

6. **Hivatalos órák** a nagyszünetben hétfőn és csütörtökön délelőtt 10—12-ig.

Az iskola tanulóira a fegyelmi szabályok a nyári szünetben is kötelezők.

XV.

Tankönyvjegyzék az 1943—44. iskolai évre.

a) Az 1942—43. iskolai évben használt tankönyvek jegyzékét lásd a múlt évi Évkönyvben.

b) Az 1943—44. iskolai évre az I., II., III., IV., V., VI., VII. és VIII. osztály részére megállapított tankönyvek jegyzéke.

I. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv. I. o.

Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. I. o.

Karl—v. Temesy: A magyar föld és népe. I. o.

Jírka A.: Latin olvasókönyv. I. o.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Greguss—Karl: Természetrjz. I. o.

Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számтан és mértan). I. o.

Honvédelmi ismeretek. I—II. o.

Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve. I. o.

Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. I. füzet.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

II. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv II. o.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. II. o.
Karl—v. Temesy: A világrészek leíró-földrajza. II. o.
Jirka A.: Latin olvasókönyv. II. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
Greguss—Karl: Természetrzaj. II. o.

Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számtan és mértan). II. o.
 Honvédelmi ismeretek. I—II. o.
Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótás-könyve. II. o.
Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. II. füzet.
 A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

III. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv. III. o.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. III—IV. o.
Jirka A.: Latin olvasókönyv. III. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. III. o.
Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A magyar nemzet elbeszélő története. III. o.
Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.

Karl—v. Temesy: Általános földrajz. III. o.
Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. II. füzet.
Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számtan és mértan). III. o.
Öveges József: Kis fizika. III. o.
 Honvédelmi ismeretek. III—IV. o.
Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótás-könyve. III. o.
Bíró B.: Műalkotások ismertetése. III—IV. o. (Új kiadás.)
 A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

IV. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. IV. o.
Arany János: Toldi. Magyarázatokkal ellátták: Nagy—Péterffy.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. III—IV. o.
Jirka A.: Latin olvasókönyv. IV. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. IV. o.
Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Az antik világ és a keresztény Európa története a honfoglalásig. IV. o.

Barthos—Kurucz: Egyetemes történelmi atlasz.
Bodrossi—Hoffer: Ásványtan. IV. o.
Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan. IV. o.
Bíró B.: Műalkotások ismertetése. III—IV. o. (Új kiadás.)
 Honvédelmi ismeretek. III—IV. o.
Bárczi Gusztáv: Egészségtan IV. o.
 A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

V. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. V. o.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvi olvasókönyv. V—VI. o.
Édes—Nagy: Szemelvények Titus Lívius könyveiből. V. o.
Vézner K.: Lírai szemelvények. V. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. V. o.
Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükre.
Bárczi Géza: Francia nyelvkönyv. V. o.

Király Rudolffi: Olasz nyelvkönyv. V. o. (Francia helyett olasz tanulóknak számára.)
Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A középkor és újkor története 896—1789-ig.
Greguss—Karl: Az élők világa. (Élettudomány.)
Mérey—Sárközy—Lovass: Algebra és mértan. V. o.
Bíró B.: Műalkotások ismertetése. V—VI. o. (Rendkívüli rajtot tanulók számára.)
 Honvédelmi ismeretek. V—VI. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
Huszt József: Latin chrestomathia.
 V—VIII.

Wagner—Gaál—Oszwald: Római régiségek és a róm. irod. tört. vázlata.
Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.
Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.

VI. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. VI. o.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvi olvasókönyv V—VI. o.
Kuzmics: Szemelvények Ciceró beszébeszédeiből. VI. o.
Márkus: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből. VI—VII. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. VI. o.
Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükre.

Bárczi Géza: Francia nyelvkönyv. VI. o.
Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A legújabb kor története a francia forradalomtól napjainkig. VI. o.
Horn József: Gazdasági és társadalmi ismeretek. VI. o.
Bodrossi Lajos: Vegytan. VI. o.
Mérey—Endrédy—Sárközy—Lovass: Mennyiségtan. VI. o.
Bíró Béla: Műalkotások ismertetése. V—VI. o. (Rendkívüli rajzot tanulók számára.)
 Honvédelmi ismeretek. V—VI. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
Huszt József: Latin chrestomathia. V—VIII.
Wagner—Gaál—Oszwald: Római régiségek és a római irod. tört. vázlata.
Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.

Birkás: Francia—magyar és magyar—francia szótár.
Barthos—Kurucz: Egyetemes történelmi atlasz.
Lóky Béla: Négyjegyű logaritmuskönyv.

VII. osztály.

Bence—Pintér: A magyar irodalom története. VII. o.
Nagy J. Béla: Magyar nyelvkönyv. VII.—VIII. o.
Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Magyarország története. VII. o.
Karl—v. Temesy: Hazánk részletes földrajza és térképismeret. VII. o.
Márkus: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből. VI.—VII. o.
Kováts—Péter: Szemelvények Ciceró leveleiből és bölcséleti műveiből. VII. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. VII. o.
Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükre.
Bárczy Géza: Francia nyelvkönyv. VII. o.
Birkás Géza: Rendszeres francia nyelvtan.
Öveges József: Természettan. VII. o.
Mérey—Endrédy—Sárközy—Lovass: Mennyiségtan. VII. o.
Bíró Béla: Művészeti alkotások. VII.—VIII. o.
 Hovédelmi ismeretek. VII.—VIII. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
Huszt József: Latin chrestomathia. V.—VIII. o.
Wagner—Gaál—Oszwald: Római régiségek és a római irod. tört. vázlata.
Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.
Birkás: Francia—magyar és magyar—francia szótár.

Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.
 Vagy:
Cholnoky: Iskolai atlasz. I.—II. füzet.
Lóky Béla: Négyjegyű logaritmuskönyv.
Kogutovitz—Gergely—Hézszer: Iskolai atlasz a fiú- és leányközépsiskolák felső osztályai számára.

